TRST, petek
15. aprila 1955
Leto XI. - Št. 88 (3017)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 T 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Uspešen zaključek razgovorov avstrijske delegacije v Moskvi

Dosežen je bil sporazum skoraj o vseh vprašanjih, zlasti pa o gospodarskih - Danes zjutraj bo objavljeno uradno poročilo pred odhodom avstrijske delegacije - V avstrijski delegaciji poudarjajo, da sedaj ni več ovir za sklicanje konference štirih o Avstriji - Rezerviranost v ZDA

MOSKVA, 14. — Avstrijsko-sovjetska pogajanja so se zaključila nekaj po 17. uri po krajevnem času. Končno poročilo o razgovorih bodo objavili jutri zjutraj pred odhodom avstrijske delegacije, ki je dobočen za 11. uro z glavnega letališča v Moskvi. Poročilo bodo istočasno objavili v avstrijskem poslaništvu v Moskvi in v sovjetskem zunanjem ministrstvu.

Zvečer so se avstrijski delegati udeležili večerje, ki jo je njim na čast priredil v Kremlju ministrski predsednik Bulganin. Moskovski radio javlja, da so se večerje udeležili med drugimi Georgij Malenkov, glavni tajnik komunistične stranke Hruščev, zunanji minister Molotov in predsednik vrhovnega sovjeta marsal Vorošilov. Z avstrijske strani pa so bili navzoči kancler Raab in vsi člani delegacije.

Moskovski radio dodaja, da je pri večerji vladalo «prisrčno ozračje» in da je bilo nekaj govorov.

Današnji zaključni sestanek med avstrijskimi in sovjetskimi delegati je bil v sovjetskem zunanjem ministrstvu. Popoldne pa je bila nova seja, na kateri so sestavili končno poročilo. Avstrijski zunanji minister Figl je imel popoldne nov razgovor z ameriškim in britanskim poslanikom ter s francoskim odpravnikom poslov, katerim je poročal o vsebini končnega poročila.

Avstrijski poslanik v Moskvi Bischoff je novinarjem izjavil, da sta Sovjetska zveza in Avstrija sporazumni o državni pogodbi, ki bi bila «v interesu Zahoda». Zato sem gotov, je pripomnil Bischoff, da Zahod ne bo imel nič proti. Vsi so zelo srečni zaradi rezultatov konference in noben bo vse zaključeno».

Kakor javljajo z Dunaja, se bo avstrijski ministrski svet sestal na izredni seji v nedeljo 17. aprila. Na seji bodo člani delegacije poročali o pogajanjih v Moskvi. Poslanska zbornica pa se bo sestala 27. aprila in na seji bo o pogajanjih poročal kancler Raab.

V diplomatskih krogih v Moskvi zatrjujejo, da je glavna točka, o kateri so se sporazumeli med avstrijsko-sovjetskimi pogajanji, baje sovjetski formalni pristanek na načelo konference štirih, na kateri bi razpravljali izključno o avstrijskem vprašanju. V teh krogih so mnenja, da se zdijo temelji za razgovore štirih, ki so jih proučevali pri razgovorih med avstrijsko in sovjetsko delegacijo, že vnaprej sprejemljivi. O dveh bistvenih točkah pa je treba še razpravljati: o jamstvih, ki jih Sovjetska zveza zahteva proti nevarnosti «Anschlussa», s katerim je povezano tudi vprašanje evakuacije zasedbenih čet, ter o zahtevi, da Avstrija ne pristopi k nobenemu vojaškemu zavezništvu.

V teh krogih tudi zatrjujejo, da je sovjetska vlada baje v celoti sprejela načrt državne pogodbe od 6. septembra 1949 in da bi bila pripravljena pogodbo takoj podpisati ter skleniti sporazum z zahodnimi državami. Edini pridržki sovjetske vlade se tičejo, kakor rečeno, jamstev proti «Anschlussu». Kar se tiče gospodarskih vprašanj, je Sovjetska zveza baje dala Avstriji koncesije, ki presegajo koncesije, predvidene v načrtu pogodbe.

Zahodni krogi v Moskvi kažejo velik optimizem in poudarjajo, da so med razgovori dosegli velik napredek na poti sklenitve pogodbe z Avstrijo. Zdi se skoraj gotovo sklicanje konference štirih ali pa vsaj začetek razgovorov o tem vprašanju po predhodnem pristanku prizadetih zahodnih vlad.

V krogih avstrijske delegacije ponovno poudarjajo, da kancler Raab ni odšel v Moskvo z namenom, da sklene morda dvostransko pogodbo, temveč samo z namenom, da dobi pojasnila o sovjetskem stališču, in ta pojasnila je v veliki meri dobil. Dodaja se, da sedaj ni nobene ovire več za pozitivne in nagle razgovore o pogodbi z Avstrijo.

Kancler Raab je medtem naslovil avstrijskemu ljudstvu poslanico, v kateri pravi med drugim: «Avstrija bo svobodna, vrača se nam vse czemlje domovine. Vsi vojni ujetniki bodo zopet videli svojo domovino. To je zaslužilo in doseglo lojalno zadržanje avstrijskega ljudstva. Veselimo se že, da bomo zopet videli srečno našo domovino po zaključku težavnih pogajanj».

Raabov osebni tajnik Steiner pa je na tiskovni konferenci izjavil: «Med pogajanji v Moskvi je bil dosežen sporazum o večini vprašanj, o katerih se je razpravljalo. Kancler je zelo zadovoljen z rezultatom pogajanj».

Steiner je dodal, da Raab ne bo imel jutri zjutraj tiskovne konference, temveč bo dal nekaj pojasnil novinarjem na letališču pred svojim odhodom. Izjavil je tudi, da je bilo delo delegacije popolnoma končano pred večerjo, ki jo je nocoj priredil Bulganin v Kremlju.

Steinerjeve izjave potrjujejo, da je bil dosežen takorekoč popoln sporazum.

Avstrijski poslanik Bischoff je tudi potrdil, da se je delo avstrijske delegacije zaključilo pred sprejemom v Kremlju, toda nekatere komisije bodo ponoči delale, da spopolnijo končno besedilo uradnega poročila, ki bo objavljeno jutri zjutraj.

Kakor javljajo iz Washingtona, pa so visoki funkcionarji ameriškega državnega departmaja zelo rezervirani glede vesti, da je bil v Moskvi dosežen skoraj popoln sporazum. Predstavnik državnega departmaja ni hotel vesti komentirati in je izjavil, da tega ne more storiti, dokler ne bodo v Washingtonu dobili poročila ameriškega poslaništva v Moskvi.

Tudi Foreign Office odklanja sleherni komentar o moskovskih razgovorih, dokler ne bo objavljeno uradno poročilo. Vendar pa so britanski funkcionarji izjavili, da se bodo zahodne vlade po objavi uradnega poročila posvetovale o nadaljnjih korakih. Eden od teh je izjavil: «Zahod je pripravljen brez odlašanja podpisati avstrijsko državno pogodbo».

V Londonu so tudi mnenja, da sedaj sploh niso več potrebna pogajanja «na visoki ravni». Morebitna pojasnila, če bi bila potrebna, bi lahko dobili po poslanikih.

Sirska delegacija odpotovala iz Beograda

BEOGRAD, 14. — Danes je odpotovala z letalom iz Jugoslavije po 19-devnem bivanju sirska parlamentarna delegacija. Na poti v Damask so sirski parlamentarci obiskali Skoplje. Pred odhodom iz Beograda je vodja sirske delegacije Koudsy izjavil, da so člani delegacije med bivanjem v Jugoslaviji videli napore jugoslovanskih delavcev za povečanje industrije in proizvodnje in rezultate njihovega dela na zagrebškem velesejmu. Koutsy je nadalje poudaril veliki napredek, ki so ga jugoslovanski narodi dosegli na raznih področjih. Clan delegacije Sirzate Manluk je izjavil, da ni pristaš socialističnega sistema, da pa mora priznati, da je v Jugoslaviji našel sijajno, hrabro in zelo gostoljubno ljudstvo. Dejal je, da nikoli ne bo pozabil sestanka in razgovorov z maršalom Titom in da bo vedno ostal oboževalec Jugoslavije.

Iz skupščinskih krogov javljajo, da bo jugoslovanska delegacija vrnila obisk sirskim parlamentarcem junija, obenem pa bo obiskala tudi Libanon.

V Beogradu proslavljajo dan železničarjev

BEOGRAD, 14. — V zvezi z dnevom železničarjev, ki je 15. aprila, kot spomin na veliko stavko leta 1920, je bila nocoj v Beogradu slavnostna akademija. Udeležili so se je med drugim predsednik zveznega odbora sindikatov Djuro Salaj, več udeležencev takratne stavke in delegacija finskih železničarjev, ki je na obisku v Jugoslaviji.

22. aprila seja zvezne skupščine FLRJ

BEOGRAD, 14. — Predsednik zvezne ljudske skupščine Moša Pijade je sklical oba sveta zvezne skupščine na sejo 22. aprila. Na dnevnem redu bo več zakonskih predlogov, med drugim predlog zakona o dedovanju, o doktoratu, o davku na dediščine in darove in predlog sklepa o nekaterih manjših spremembah zveznega družbenega načrta.

Železniška konferenca med FLRJ in ČSR

BEOGRAD, 14. — Ob 19. do 21. aprila bo v Opatiji konferenca zastopnikov jugoslovanskih in češkoslovaških železnic. Konference se bodo udeležili tudi zastopniki avstrijskih in madžarskih železnic. Na konferenci bodo razpravljali tudi o železniški tarifi za prevoz češkoslovaškega blaga skozi Reko in o predlogu za ustanovitev železniške zveze Jugoslavija-ČSR-Avstrija-Madžarska.

BUENOS AIRES, 14. — Državni radio javlja, da je prosvetno ministrstvo sklenilo začasno ukiniti verski pouk v državnih šolah.

Ameriški odgovor ZSSR o uporabi atomske energije

Anglija bo pozvala ZDA, naj se seznanijo z nekaterimi angleškimi odkritji na atomskem področju - Atomski poskusi in vreme na svetovnem meteorološkem kongresu v Ženevi

WASHINGTON, 14. — ZDA so danes izročile svoj odgovor na sovjetsko spomenico iz lanskega novembra v načrtu za miroljubno uporabo atomske energije. Odgovor je izročil državni podtajnik Livingstone Merchant sovjetskemu veleposlaniku v Washingtonu Georgiju Zarubinu. Vsebina ameriškega odgovora ni znana, sodijo pa, da bo državno tajništvo v kratkem dalo izjavo o tem.

V Londonu pa poročajo, da bo Velika Britanija v kratkem pozvala ZDA, naj se seznanijo z nekaterimi britanskimi atomskimi tajnostmi in naj pošljejo znanstvenike na obisk v angleške atomske laboratorije. V kratkem pričakujejo poročilo o doseženem sporazumu o izmenjavi nekaterih vrst atomskih informacij med Londonom, Washingtonom in Ottawo. V Londonu zatrjujejo pri tem, da je Anglija v nekaterih stvareh pred ZDA na področju atomske energije.

Medtem je znani angleški fizik Frederick Soddy, Nobelov nagrajenec, pozval velesile, naj prenehajo z atomskimi poskusi, ker kvarijo ozračje in lahko povzročijo atmosferske motnje. Soddy je mnenja, da tudi tako imenovana miroljubna uporaba atomske energije kvari ozračje in povzroča znatne vremenske motnje, kar utegne škodovati gospodarstvu sosednih dežel.

Vprašanje atomskih poskusov bo verjetno prišlo na dnevni red tudi na zasedanju svetovnega meteorološkega kongresa, ki se je danes začel v Ženevi. Vprašanje, o katerem bodo meteorologi razpravljali, je v tem, ali atomski poskusi vplivajo na vreme in njegove spremembe. Doslej so meteorološki strokovnjaki podobne trditve zavračali kot «ljudsko utvaro». Toda pritisk javnega mnenja je prisilil meteorologe, da se ukvarjajo tudi s tem vprašanjem.

Na pripravljalnem sestanku izvedencev so strokovnjaki iz dežel z obeh strani železne zavese priznali, da so dobili številna pisma zasebnih državljanov, ki zatrjujejo, da so po njihovem mnenju atomski poskusi krivi nenormalnega vremena zadnjih let. V skladu s tem so izvedenci sklenili zahtevati od vlad naj sporočijo kongresu «vse informacije, s katerimi razpolagajo». Zdi se pa, da iz političnih razlogov vprašanja trenutno ne bodo javno obravnavali.

POSVETOVANJA V PARIZU o morebitni konferenci štirih

Faure je včeraj sprejel ameriškega in britanskega diplomatskega predstavnika - Bohlen je Bulganinu predlagal pogostejše stike med sovjetskimi voditelji in zahodnimi predstavniki v Moskvi

WASHINGTON, 14. — V Washingtonu se je v pooblaščenih krogih zvedelo, da je ameriška vlada sporočila sovjetski vladi, da želi uvedbo pogostejših osebnih stikov med sovjetskimi voditelji in predstavniki zahodnih držav v Moskvi, zato da se izboljšajo odnosi med Vzhodom in Zahodom.

To željo je sporočil v Moskvi ameriški poslanik Bohlen sovjetskemu ministrskemu predsedniku Bulganinu med privatnim razgovorom na sinočnjem sprejemu na čast avstrijski delegaciji. Ob tej priliki je Bohlen izrazil Bulganinu obžalovanje, ker so zahodni diplomati v Moskvi «praktično izolirani» od sovjetskih državljanov in visokih funkcionarjev. Bulganin je baje odgovoril, da bo o tem «govoril z Molotovom».

Diplomatski opazovalci poudarjajo, da je Bohlen 7. novembra 1954 na sprejemu, ki ga je priredila sovjetska vlada diplomatskemu zboru med razgovorom z Malenkovom stavil isti predlog, da pa je kljub ugodnemu sprejemu Malenkova ostalo pri strogo protokolarnih stikih med zahodnimi diplomati in sovjetskimi voditelji.

V Parizu je medtem francoski ministrski predsednik Edgar Faure ob navzočnosti glavnega tajnika v zunanjem ministrstvu sprejel ameriškega poslanika in britanskega diplomatskega predstavnika. Tiskovni urad je pozneje izdal poročilo, v katerem pravi: «Današnji sestanki so sledili izmenjavi mnenj v zadnjih tednih med Londonom, Parizom in Washingtonom, ki imajo namen ustvariti ugodne pogoje za morebitno konferenco štirih velikih in pripraviti dnevni red razgovorov, do katerih bo prišlo ob priliki prihodnjega sestanka atlantskega sveta.»

Kakor je znano, je Faure te dni izjavil, da bi njegova vlada želela da bi konferenco štirih sklicali julija. Faure in zunanji minister Pinay se bosta sestala z Dullesom in z novim angleškim zunanjim ministrom McMillanom na sestanku atlantskega sveta, ki bo v Parizu prihodnji mesec.

V Washingtonu zatrjujejo v poučenih krogih, da nameravajo ZDA pristati na skorajšnje razgovore izvedencev treh zahodnih sil kot pripravo na konferenco štirih.

Med diplomatskimi stiki treh zahodnih vlad se je ameriška vlada obotavljala, da bi pristala na razgovore izvedencev pred popolno ratifikacijo pariških sporazumov, to je, se preden vse države podpisnice položijo ratifikacijske listine. Francoska in britanska vlada pa sta baje prepričali ameriško vlado, naj bi se izvedenci sestali se prej. Vendar pa hoče ameriška vlada, da ji ostale vlade sporočijo vsaj dan, do katerega bodo verjetno listine polozene.

PARIZ, 14. — Po štiriletnem bivanju v Franciji je danes odpotoval iz Pariza jugoslovanski veleposlanik v Franciji Srdjan Prica. Sinoči je bil v zvezi z njegovim odhodom slavnosten sprejem v jugoslovanskem veleposlaništvu, katerega so se udeležile med drugimi številne ugledne osebnosti političnega, kulturnega in umetniškega življenja.

Nehrujevo posredovanje med Izraelom in Egiptom?

JERUZALEM, 14. — Izraelske vladne oblasti so danes dale razumeti, da bi bil indijski ministrski predsednik Jawaharlal Nehru pripravljen nastopiti kot posredovalec v sporu med Izraelom in Egiptom, da pa doslej ni bil napravljen noben uradni korak, da bi dosegli njegovo posredovanje, ne s strani zainteresiranih vlad, ne s strani Združenih narodov.

Prav tako so izraelski vladni krogi izjavili, da bodo pozdravili vsak nov poskus, da se prepreči ponavljanje sovražnosti z egiptovske strani na področju Gaze. Po mnenju izraelskih oblasti bi bilo treba na to področje poslati stalne opazovalce OZN.

Z egiptovske strani pa so danes zagotovili, da so bili podvzeti vsi vojaški ukrepi za preprečenje nadaljnjega nasilja. Podobno izjavo je dal tudi vojaški guverner Egipta Ahmed Salem, ki je dodal, da je Egipt pripravljen razpravljat z Izraelom in z Združenimi narodi o naslednjih točkah:

1. vzpostavitev stikov na visoki ravni med poveljstvi obeh strani; 2. vzpostavitev z elektriko nabite žične ovire na obmejnem področju; 3. ustanovitev skupnih patrulj; 4. umik vseh iregularnih vojaških oddelkov z obmejnega področja.

V Kairu zatrjujejo medtem, da se bo osebje odposlanstva OZN v Palestini povečalo.

Zahodno posredovanje zaradi prometnih ovir v Nemčiji

BERLIN, 14. — Predstavniki vzhodnonemškega trgovinskega ministrstva, ki so se udeležili sestanka s predstavniki zveznega urada za medconsko trgovino v zahodnem Berlinu, so izjavili, da niso pristojni za pogajanja v zvezi s povišanjem pristojbin na zahodna vozila, ki potujejo v Vzhodno Nemčijo.

Kakor se je zvedelo, sta zahodnoberlinski župan Otto Suhr in kancler Adenauer sklenila nujno pozvati zahodne zaveznike, naj takoj začnejo razgovore s Sovjetsko zvezo o omejitvah prometa za zahodna vozila, ki potujejo v vzhodni Berlin.

Suhr je zvečer izjavil, da so trije zahodni visoki komisarji sporazumni, da še pred koncem tedna posredujejo v tej zadevi.

Italijanska vlada ni naklonjena razpustu neofašistične stranke MSI

Poslanska zbornica je razpravljala o fašističnem napadu v Via delle Botteghe Oscure in o zahtevi socialista Pertinija, naj se MSI razpusti v skladu s Scelbovim zakonom Nadaljevanje «razčiščevanja» odloženo zaradi poznega Saragatovega prihoda v Rim

(Od našega dopisnika)

RIM, 14. — Ker je Saragat prišel šele pozno zvečer v Rim, Scelba danes ni nadaljeval razgovorov o znamenitem «razčiščevanju». Sprejel je samo nekaj sodelavcev in podtajnika Lucifredija v zvezi z jutrišnjo vladno sejo.

Do sestanka med Saragatom in Scelbo bo prišlo verjetno jutri. V rimskih političnih krogih sodijo, da je Saragat nalašč nekoliko zavlekel svoje bivanje v Turinu, da bi dal Scelbi razumeti, da opravek z njim ne bo tako lahek.

Danes se je sestalo tudi osrednje vodstvo PLI skupno z liberalnimi parlamentarci. Na zasedanju je poročal glavni tajnik stranke Malagodi o svojem včerajšnjem razgovoru s predsednikom vlade Scelbo in o pripravljanju volilne kampanje na Siciliji. Na sestanku so odobrili interne direktive za nadaljnja pogajanja v okviru vladne koalicije in za volilno kampanjo na Siciliji.

V poslanski zbornici pa je bila danes na vrsti interpelacija poslanca Pertinija (PSI), ki je med drugim zahteval razpust MSI. Nato je zbornica začela razpravljati o Tremellonijevem predlogu davčne reforme, ki jo je senat že odobril. Zbornica je s precejšnjo večino zavrnila monarhistični predlog, naj se diskusija o tem zakonu odloži.

V začetku seje poslanske zbornice — prve po velikonočnih počitnicah — je predsednik poslanske skupine MSI ob skoraj prazni dvorani komemoriral neofašističnega poslanca Roberta Mievilla, ki se je nedavno ponesrečil z avtom na cesti iz Neaplja v Rim. Nato so prišle na vrsto razne interpelacije v zvezi z metanjem bomb pred sedežem vodstva KPI na Via delle Botteghe Oscure.

Prvi je govoril monarhist Degli Occhi, ki je dejal, da bi vlada lahko predvidevala dogodke v Via delle Botteghe Oscure in da bi lahko ulico primerno zastražila. Signal za ta dogodek da so bili znani incidenti v senatu: Degli Occhi je torej obtožil vlado, da je posredno krriva incidentov, in nato opozoril socialista Pertinija, ki je bil vpisan drugi na dnevnem redu, da bi bila «huda napaka zahtevati razpust MSI, ker bi to bil pregrešek proti svobodi v njenem bistvu in njeni disciplini».

Poslanec Pertini (PSI) je v zvezi z incidenti 9. marca v Via delle Botteghe Oscure dejal, da za ta dogodek niso odgovorni samo sedanji voditelji MSI, temveč tudi vlada zaradi njene popustljivosti do manifestacij prerajajočega se fašizma. Pertini je dejal, da je treba delovne množice ponovno vključiti v vodstvo države, kot je bilo leta 1947, kajti to bi bilo edino jamstvo za dejansko obrambo osnov demokracije. Pertini je zahteval razpust MSI, ne da bi čakali na razsodbo sodne oblasti in to po določilih člena 3 Scelbovega zakona o zatiranju fašistične delavnosti. Prav tako bi bilo treba takoj izvesti določilo člena 9 istega zakona, ki govori o tem, da je treba šolsko mladino poučiti o zločinski delavnosti fašizma.

Med Pertinijevim govorom je nastal hud hrup, ki je trajal dobrih deset minut. Ko je namreč Pertini govoril o fašizmu in omenil beg fašističnih poglavarjev leta 1945, mu je segel v besedo neofašistični poslanec Romualdi in nastalo je daljše medsebojno prerekanje. Končno je predsedujoči Macrelli vzpostavil red in Pertini je lahko končal svojo interpelacijo.

Nato je govoril državni podtajnik v notranjem ministrstvu Bisori, ki je odgovarjal na obe interpelaciji ter na vprašanja poslancev Scarpe in Gelminija (oba KPI), tudi o dogodkih v Via delle Botteghe Oscure ter o podobnih dogodkih v provincah Novara in Modena. V zvezi z rimskim dogodkom je Bisori poudaril takojšnjo intervencijo policije in opozoril, da je že nekaj ur po dogodku poročal v senatu in da je takrat poudaril, da bo vlada odločno zatrla vsak poskus nasilja. Kvestura je prijavila sodni oblasti 19 mladeničev, od teh 14 v zaporu, krivih raznih kaznivih dejanj v zvezi z napadom na knjigarno «Rinascita», v Via delle Botteghe Oscure. V zvezi z dogodki v vaseh Trecate in Romantino v provinci Novara je Bisori dejal, da se je proti krivcem začel kazenski postopek, glede dogodkov v Modeni pa je menil, da kvesturi ni mogoče ničesar očitati, ker da je takoj začela s preiskavo.

Nato je Bisori odgovarjal na vprašanja v zvezi z ukrepi, ki jih namerava podvzeti vlada proti MSI v skladu s 13. prehodnim določilom ustave in s Scelbovim zakonom od 20. junija 1952. Podtajnik je dejal, da predvideva ta zakon razpust gibanj neofašističnega značaja, če bi sodna oblast ugotovila, da gre za obnavljanje fašistične stranke. Takšne sodbe v zvezi z MSI doslej še ni bilo, je dejal Bisori, in prav tako še ni bilo «v toliki meri izrednih primerov, da bi bil potreben razpust».

Po odgovorih interpelantov je zbornica prešla na diskusijo o Tremellonijevem zakonu o davčni reformi. Monarhistična poslanca De Francesco in Lenza sta zahtevala, naj se diskusija odloži. De Francesco je poskušal utemeljevati svojo zahtevo z juridičnimi in ustavnimi argumenti in zatrjeval, da poskuša Tremellonijev zakon «zadeti temelje osnovnih državljanskih pravic in da daje državni upravi pravice, ki jih doslej ni nikoli imela. Proti tej zahtevi je govoril poslanec Dugoni (PSI), ki je izrazil mnenje, da predstavlja ta zahteva manever v interesu davčnih utajevalcev. Demokristjan Tesauro pa je z juridičnimi razlogi pobijal tezo monarhista Di Francesca. Svoj zakonski predlog je branil tudi minister Tremelloni. V tajnem glasovanju je bila monarhistična zahteva zavrnjena z veliko večino (257 glasov proti 70).

Po tem glasovanju se je začela splošna diskusija o zakonu o davčni reformi. Prvi govornik je bil liberalec Colitto, ki je v glavnem zagovarjal zakonski predlog, menil pa je, da je potreben nekaterih sprememb.

V poslopju poslanske zbornice na Montecitoriu se je sestala danes tudi posebna komisija, ki ji predseduje poslanec Armando Angelini in ki ji je poverjeno proučevanje vladnega načrta o ustanovitvi rotacijskega fonda za Tržaško ozemlje in goriško pokrajino. O vladnih načrtih je poročal poslanec Pietro Ferreri, nato pa je komisija sklenila, da bo zahtevala od zbornice, naj jo pooblasti, da lahko samostojno sklepa, ker je rešitev vprašanja nujna. V pričakovanju sklepa poslanske zbornice je bila diskusija odložena.

A. P.

Eisenhowerjeva poslanica o sporazumu GATT

WASHINGTON, 14. — Predsednik Eisenhower je poslal kongresu posebno poslanico, v kateri predlaga odobritev zakona, ki pooblašča ZDA udeležbo v novi organizaciji za trgovino v okviru GATT in ki ji bo ime «OTC» (Organisation For Trade Cooperation). Ostali sporazumi GATT ne bodo predlozeni kongresu, ker predsednik lahko odobri te vrste sporazumov brez predhodne privolitve kongresa.

Volitve v Angliji bodo že 19. maja?

Mnenje londonskih poslovnih krogov - Kongres liberalcev ob zatonu nekoč najmočnejše angleške stranke - London še vedno brez časopisov

LONDON, 14. — V Londonu se širijo govorice, da bodo splošne volitve v Angliji že 19. maja, torej točno mesec dni po predložitvi proračuna za leto 1955-56. Predvidevajo, da bo jutri Eden v svojem radijskem govoru spočel ta datum. Doslej so v glavnih političnih in gospodarskih krogih napovedovali, da bodo volitve 26. maja. V poslovnih krogih zatrjujejo, da bi bile volitve potrebne čimprej, ker bo zaradi negotovost škoduje poslom, ki so dosegli najnižjo raven v zadnjih letih.

Medtem se je danes v Llandudnu v Walesu začel kongres britanske liberalne stranke. Od sklepov, ki jih bo sprejel kongres, je odvisen uspeh liberalne stranke na bližnjih volitvah. Liberalna stranka, ki je na zadnjih volitvah stalno nazadovala, je danes po mnenju političnih krogov na razpotju — volitve jih lahko prinesejo nov relativni uspeh kot kažipot nazaj v konkurenci s konservativci, ali pa bodo pomenile dokončni zaton stranke, ki je bila nekoč v svojih vrstah politike kot Gladstone, Asquith in Lloyd George. Pred pol stoletja je liberalna stranka prevladovala v spodnji zbornici z večino, s katero še ni razpolagala nobena stranka v britanski parlamentarni zgodovini, leta 1945 pa je dobila samo 12 poslancev; to število se je na volitvah leta 1950 skrčilo na 9, leta 1951 pa na 6.

Zdi se, da bodo liberalci predvsem sklenili nastopiti na volitvah na čim širši fronti. Računajo, da bodo postavili najmanj 130 kandidatov, njihov program pa bo zasnovan na naslednjih načelih: zvišanje življenjske ravni, obramba dr-žavljanskih pravic (o tem bo jutri poročal znani pisatelj Priestley), borba proti monopolom in vključitev Velike Britanije v zahodnoevropski sistem. Liberalni predstavniki se kažejo precej optimistični in zatrjujejo, da bodo zbrali vsaj tri milijone glasov.

Prvi dan zasedanja je kongres odobril razne resolucije, ki vsebujejo predloge za zmanjšanje življenjskih stroškov: postopna borba proti zaščitnim carinam, spodbuda konkurenci v trgovinski izmenjavi z davčnimi olajšavami in z ukinitvijo raznih omejitev, izvajanje angloameriške propagandistične kampanje za produktivnost.

Medtem je Anglija še vedno brez časopisov. Na današnjem sestanku med predstavniki sindikatov in založniki so dosegli le pičel napredek. Sestanek, ki je bil v ministrstvu za delo, je trajal dve uri in pol, pogajanja pa se bodo še nadaljevala.

Po odhodu Zahedija čistka v Iranu

TEHERAN, 14. — Nova iranska vlada je začela z obzirno čistko v upravnem aparatu pod geslom borbe prti korupciji. Skoraj vse visoke občinske funkcionarje v prestolnici so odpustili in med njimi tudi župana. Teheranski državni pravdnik je odredil številne preiskave in je dal danes aretirati sorodnika bivšega ministrskega predsednika Zahedija, ki je bil bivši ravnatelj banke za izvoz in uvoz, zato da izvršijo «nadzorstvo nad njegovim upravljanjem».

V Beirutu so se včeraj v obveščenih krogih pojavile govorice, da je bil general Zahedi odstavljen, ker ni hotel, da bi se Iran v sedanjem trenutku pridružil turško-pakistanskemu paktu. Zahedi se je s šahom sprl zaradi tega pakta. Poudarjal je, da se Iran ne sme pridružiti temu paktu do prihodnjega leta iz političnih in vojaških vzrokov in tudi zaradi tega, ker ima Iran obsežno mejo s Sovjetsko zvezo.

V istih krogih zatrjujejo, da Zahedijeva bolezen nikakor ni opravičljiv vzrok za njegovo odstavitev. S tem v zvezi poudarjajo, da je tudi njegov naslednik Hussein Ala bolan in da je tudi odšel na zdravljenje v Evropo.

Danes pa je šah podpisal iransko-sovjetski sporazum, s katerim so bila rešena nekatera obmejna vprašanja in nekateri gospodarski spor. med obema državama. Kakor je znano, je iranski parlament pretekli mesec z veliko večino ratificiral ta sporazum, ki določa med drugim, da bo Sovjetska zveza izročila Iranu 11 ton zlata kot protivrednost zneskov, ki jih je Iran med vojno predujmil sovjetskim okupacijskim četam.

DANES SESTANEK ŠTIRIH v burmanski prestolnici

Čuenlaj je v Rangun prispel včeraj, danes pa prideta Nehru in Naser - Kitajsko opozorilo indonezijski vladi Tudi ciprski nadškof Makarios je odpotoval v Bandung

RANGUN, 14. — Kitajski ministrski predsednik in zunanji minister Cuenlaj je danes prišel z letalom iz Pekinga v Rangun. Od tu bo odpotoval v Bandung, kjer bo vodil kitajsko delegacijo na afriško-azijski konferenci. Na letališču v Rangunu so ga sprejeli burmanski ministrski predsednik U Nu, zunanji minister ter kitajski poslanik in sovjetski poslanik v Rangunu. V Indonezijo bo Cuenlaj odpotoval v soboto. Jutri pričakujejo v Rangunu prihod Nehruja in Naserja, ki se bosta razgovarjala s Cuenlajem in U Nujem o bandunški konferenci.

Iz Jakarte javljajo, da vsebuje predlog dnevnega reda konference, ki se bo začela v ponedeljek, 25 točk. Konferenco bo odprl indonezijski predsednik Sukarno, ki bo imel priložnostni govor. Prva tajna seja bo posvečena sprejemu dnevnega reda in poslovnika. Popoldne pa bo javna seja.

V zvezi s ponesrečenim letalom, v katerem so bili nekateri člani kitajske delegacije, je danes predstavnik Foreign Officea ponovil, da so britanske oblasti v Hong Kongu odredile vse potrebne ukrepe proti morebitni sabotaži. Sporočil je tudi, da bo angleška vlada v kratkem odgovorila na noto, ki jo je pekinška vlada izročila angleškemu odpravniku poslov v Pekingu. V svojem ustnem protestu je angleški predstavnik v Pekingu včeraj poudaril razliko med besedilom kitajskega «opozorila», ki je bilo poslano angleškim oblastem v Hong Kongu pred nesrečo, in besedilom pekinške note.

Agencija «Nova Kitajska» pa javlja iz Jakarte, da je kitajski poslanik pri indonezijski vladi pozval predsednika vlade Sastroamidjoja, naj indonezijska vlada uvede strogo nadzorstvo, da se preprečijo zarote saboterjev. Kitajski poslanik je obvestil Sastroamidjoja, da kitajska vlada vidi v nesreči, ki je zadela indijsko letalo, «resen incident» in «sabotažno dejanje sovražnikov miru ne samo proti kitajski ljudski republiki, temveč proti vsem deželam, ki sodelujejo na afriško-azijski konferenci».

Indonezijski ministrski predsednik je zagotovil, da bo poskrbel, da se sprejmejo vsi varnostni ukrepi, da se zajamči varnost delegatov na konferenci.

Iz Londona javljajo medtem, da je ciprski nadškof Makarios odpotoval v Indonezijo, kjer se bo udeležil konference v Bandungu in skušal doseči podporo za svoje gibanje za priključitev Cipra h Grčiji.

Pred svojim odhodom je Makarios izjavil: «Odhajamo, da prisostvujemo konferenci in da se sestanemo z osebnostmi protikolonialnega sveta. Zaprosili jih bomo, naj podprejo našo borbo. Afriško-azijske države imajo politike, ki so dobro znani zaradi svojih vzvišenih moralnih načel in zaradi svoje vere v svobodo. To utrjuje naše zaupanje, da bodo na konferenci svobodoljubna načela prevladala.»

«Verjetno bodo na konferenci razpravljali o samoodločanju narodov. Razen tega moramo spričo bližnje razprave o naši usodi v glavni skupščini OZN iskati čim večje število podpornikov za našo stvar, ki je stvar pravičnosti. Skušali bomo tudi ugotoviti, ali so delegacije pripravljene pridružiti se Grčiji, da podpišejo poziv na Združene narode, zato da se ciprskemu prebivalstvu prizna pravica do samoodločbe. S to pobudo stopamo v prvo obdobje nove bitke, ki jo bomo ponovno bili v Združenih narodih.»

Adenauer in Pinay se sestaneta 29. aprila

Govorila bosta o pripravah na razgovore štirih velesil in o francosko-nemških trenjih glede Posarja

BONN, 14. — Vladni predstavnik je sporočil, da je kancler Adenauer sprejel nedavni predlog francoskega zunanjega ministra Pinaya, naj bi se sestala 29. aprila v Godesbergu pri Bonnu.

Adenauer in Pinay bosta govorila zlasti o pripravah na razgovore štirih velikih sil in skušala v tej zvezi zbližati francosko in nemško stališče. Tudi o vprašanjih Posarja ter gospodarskih stikov med Nemčijo in Francijo na eni ter Posarjem na drugi strani bosta razpravljala, ker Bonn ni zadovoljen s poskusi Pariza, da bi gospodarske odnose med Francijo in Posarjem uredili na podlagi francosko-posarske gospodarske unije brez sodelovanja Nemčije.

Tu domnevajo, da si bo Adenauer prizadeval, da bi izgladili tudi ostala francosko-nemška trenja glede Posarja. Važno vlogo v razgovorih bo imelo tudi vprašanje francosko-nemškega gospodarskega sodelovanja. Po splošnem mnenju bodo na sestanku Adenauer-Pinay proučili možnost, da bi utrdili francosko-nemške odnose in spravili z mrtve točke notranjo izgradnio in utrditev zahodnoevropske zveze.

Do zadnjih dni je Bonn vztrajal na sestanku Adenauer-Faure, toda Pariz je pobudo odklonil. Zato so nekaj časa menili, da je nastala nova kriza v francosko-nemških odnosih, ki so jih poslabšali tudi poskusi Bonna, da bi pripravil zahodne države do tega, da bi sporazum o obnovi suverenosti Zahodne Nemčije začel veljati prej kakor ostali pariški sporazumi. Zdaj so hkrati z napovedjo sestanka Adenauer-Pinay v nemških uradnih krogih izjavili, da Bonn ne vztraja na tem, da bi sporazum o suverenosti Zahodni Nemčiji začel veljati prej kot ostali pariški sporazumi.

Kar se tiče Posarja, je zlasti kočljivo vprašanje jeklarn, ki so last družine Roechling, in glede katerih je francoska vlada hotela da preidejo v last Francije. Gre za največji industrijski kompleks v Posarju, kjer je zaposlenih 18 tisoč delavcev. Zdi se, da je družina Roechling že pristala na odhod iz Posarja in na prodajo industrijskega kompleksa pod pogojem, da se ji pusti manjše število akcij, zato da «reši svoj prestiž». Družina Roechling, ki je finansirala nacistično gibanje, je predstavnica nemškega nacionalizma v Posarju, in zaradi tega bi hotela francoska vlada likvidirati njen vpliv.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bila leta 1945 sestavljena v Cetinju prva vlada LR Crne gore.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, PETEK 15. aprila
Helena, Bastirad
Sonce vzide ob 5.22 in zatone ob 18.50. Dolžina dneva 13.28. Luna vzide ob 1.27 in zatone ob 10.52.
Jutri, SOBOTA 16. aprila
Turibij, Božislava

NA VČERAJŠNJI IZREDNI SEJI TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Z izglasovanjem kompromisne resolucije zaključena razprava o tržaški prosti coni

Poleg izglasovane sta bili predloženi še resoluciji KP in «Tržaške unije», ki zahtevata ustanovitev integralne proste cone, medtem ko jo večinska le priporoča, brez navedbe izraza «integralna»

Na včerajšnji izredni seji tržaškega občinskega sveta se je zaključila razprava o tržaški prosti coni. Z večino glasov je bila sprejeta resolucija, ki je bila sestavljena na torkovem sestanku predstavnikov vseh skupin, zastopanih v občinskem svetu. Kljub tako važnemu vprašanju, kot je prosta cona, tudi tokrat ni prišlo do soglasne resolucije, ker so bili demokristjani proti vključitvi izraza «integralna prosta cona» in so se strinjali samo z izrazom «prosta cona». Zaradi tega so svetovalci KPI in indipendentističnih skupin, ki sedaj predstavljajo «Tržaško unijo», predložili vsak svojo resolucijo, v katerih zahtevajo ustanovitev «integralne proste cone za celotno tržaško področje». Resolucija, ki je dobila večino glasov se glasi:

«Tržaški občinski svet ugotavljajoč tržaško gospodarsko krizo, ugotavljajoč, da morajo zasilnim ukrepom, ki jih je vlada preteklega oktobra sprejela, slediti stalni načrtni ukrepi za obnovo in napredek gospodarstva; ter ugotavljajoč, da tolmači zahteve velikega dela javnega mnenja, ki se je jasno izrazilo za ustanovitev režima proste cone za celotno sedanjo tržaško pokrajino in upoštevajoč dejstvo, da so se tudi delavci izrazili za takšno rešitev v upanju, da se poveča zaposlitev in blagostanje, izraža željo, da komisija, ki jo je imenovala vlada za proučevanje vprašanja proste cone, naveže takoj stike z vsemi zainteresiranimi organizacijami in ustanovami za sestavo načrta, ki ga bo mogoče praktično uresničiti. Načrt pa ne sme služiti egoističnim špekulacijam posameznih skupin, ne sme ošibeti vezi Trsta z ostalo Italijo in naj upošteva izredne potrebe gospodarskih kategorij in delavskega razreda. Hkrati pa zahteva, da vlada takoj uveljavi zahtevane olajšave za tranzitni promet in za valutna pravila v mejah svobodnega pristaniščа».

To resolucijo je ob začetku seje prečital župan Bartoli, nakar so predstavniki posameznih skupin podali svoje glasovalne izjave. Dr. Jože Dekleva je v tej zvezi dejal:

«V svojih izvajanjih o tem vprašanju sem zastopal stališče ustanovitve integralne proste cone za celotno tržaško področje z zaščitnimi merami v prid obstoječi industrijski dejavnosti proti morebitni tuji konkurenci. Hkrati pa sem izrazil željo, da občinski svet zavzame nedvoumno stališče in izrazi s tem zahtevo skoraj celotnega prebivalstva področja.

Resolucija ne odgovarja povsem mojemu mišljenju o tem vprašanju. V resolucijo je bil vključen izraz «da ne ošibi vezi Trsta z ostalo Italijo», ki nima nič skupnega s prosto cono in z gospodarskimi vprašanji, ki so s tem povezana.

Iz resolucije je bil izključen izraz «integralna», ki daje vsebini proste cone, kot si to zamišlja tudi velika večina prebivalstva, globlji in širši pomen. S tem zavzema občinski svet o tem vprašanju indirektno stališče in se omejuje le na tolmačenje zahtev javnega mnenja, namesto da bi, kot edini izvoljeni organ mesta, izrazil svojo konkretno zahtevo.

Ceprav me vsebina resolucije ne zadovoljuje, ker je to delno tudi razumljivo ker predstavlja kompromis med stališči raznih političnih skupin, zastopanih v občinskem svetu, bom glasoval za resolucijo. Hkrati pa poudarjam, da vztrajam pri mojem mišljenju, ki sem ga izrazil o tem vprašanju, ker sem mnenja, da samo takšna prosta cona, ki bo imela najbolj svoboden carinski režim, lahko doseže cilje, ki jih pričakujejo gospodarske kategorije in delavski razred.»

Tudi večina ostalih svetovalcev, je poudarila nujnost rešitve sedanje nevzdržne gospodarske krize. Svetovalci KP in «Tržaške unije» so, kot smo že omenili, predložili vsak svojo resolucijo. Ti dve resoluciji, za katere je dr. Jože Dekleva tudi glasoval, sta bolj jasni in direktno zahtevata ustanovitev integralne proste cone. In prav o izrazu «integralna» je bilo na včerajšnji seji mnogo govora. Končno je bilo razvidno, da se demokristjanski svetovalci nočejo «prenagliti» niti v tem vprašanju in da se omejujejo le na priporočila rimski komisiji za proučevanje tržaške proste cone. Kljub temu pa smo mnenja, da je treba danes podpreti vsako resolucijo, ki zahteva ali pa vsaj priporoča ustanovitev proste cone, ki mora biti taksna, da bo zadovoljila potrebe propadajočega tržaškega gospodarstva in omogočila zaposlitev brezposelnih.

Sprejem na uradu predstavnika vlade FLRJ

Stevilni tržaški in tuji novinarji so se včeraj udeležili sprejema na uradu predstavnika vlade FLRJ v Trstu, kjer je generalni konzul Mitja Vošnjak predstavil vicekonzula Bojana Lubeja. Med drugimi so se sprejema udeležili tudi šef tiskovnega urada vladnega generalnega komisariata dr. Ridomi ter drugi predstavniki tiska in radia.

PRVI ODGOVOR DELAVSTVA NA OFENZIVO DELODAJALCEV

NA POBUDO SINDIKALNIH ORGANIZACIJ ENOTNA STAVKA V VSEH OBRATIH CRDA

Ravnateljstvo CRDA sporočilo, da začnejo novi protidemokratični ukrepi veljati že v ponedeljek

Včeraj dopoldne je ravnateljstvo CRDA pismeno sporočilo vsem tovarniškim odborom v ladjedelnicah in Tovarni strojev, da se bodo s prihodnjim ponedeljkom zaceli izvajati naslednji ukrepi:

1. Preklic oprostitve od dela vseh članov notranjih komisij, tovarniških odborov in sindikalnih predstavnistev. Zato se morajo vsi ti delavci, ki so bili doslej oproščeni dela, v ponedeljek redno predstaviti na svojih delovnih mestih.

2. Preklic oprostitve od dela komisarjev menz.

3. S 15. aprilom se morajo izprazniti vsi prostori, last CRDA, ki so bili doslej na razpolago prodajalnam v podjetju in zadrugam.

4. Izobešanje rdečih delavskih zastav se bo smatralo za samovoljen prekršek in bo zato kaznovano. Ta prepoved velja že za splovitev cisterne San Nicola, ki bo v nedeljo ob navzočnosti ministra za mornarico Tambronija. Razen tega je ravnateljstvo CRDA kaznovalo tiste delavce, ki so predvčerajšnjim popoldne zapustili delo v nekaterih delavnicah ladjedelnice Sv. Marka v protest proti ukrepom, ki omejujejo sindikalne svoboščine in ki so delavce tudi gmotno prizadeli.

Sporočilo ravnateljstva CRDA tovarniškim odborom in kaznovanje delavcev, ki so predvčerajšnjim zapustili delo, je še bolj vznemirilo in ogorčilo delavce. Zaradi tega sta se takoj, to je ob 11. uri dopoldne sestala izvršna odbora sindikata kovinarjev Delavske zveze in sindikata kovinarjev Delavske zbornice. Oba odbora sta po izčrpni proučitvi položaja, ki je nastal z zadnjimi ukrepi v ladjedelnicah in Tovarni strojev, ki pomenijo še večjo zaostritev spora, sklenila, da je treba takoj stopiti v akcijo bodisi v obrambo kaznovanih delavcev bodisi v obrambo delavcev CRDA, hudo prizadetih v svojih pravicah, za katere so se morali toliko let boriti.

Spričo tega sta oba sindikata sklenila takojšnjo napoved stavke vseh delavcev CRDA od včeraj od 12.30 do 6. ure danes zjutraj. Stavka je imela popoln uspeh ob stoodstotni udeležbi ladjedelnicah Sv. Marka in Sv. Roka, delavnici mostov in žerjavov ter v Tovarni strojev.

Pri tem je treba poudariti razveseljivo dejstvo, da sta se oba sindikata kovinarjev sporazumela, da je treba nastopiti takoj in z največjo odločnostjo v obrambo nedotakljivih delavskih pravic. Gre torej za složen nastop iznad vseh strankarskih in sindikalnih razlik, ki dokazuje, da hoče vse delavstvo enotno nastopiti proti ofenzivi delodajalcev.

Medtem pa ni dobila Delavska zbornica še nobenega odgovora na svojo zahtevo, naj urad za delo skliče predstavnike podjetja in delavcev, kar bi dovedlo k pogajanjem. Vse kaže, da ravnateljstvo CRDA takih pogajanj sploh ne mara, zaradi česar se bo pač spor še bolj zaostril. Delavce je še posebno ogorčilo kaznovanje delavcev, ki so predvčerajšnjim zapustili delo, ker je to kaznovanje v nasprotju z določbami delovne pogodbe. Delavcem, ki še niso bili nikoli kaznovani, so namreč dali ukor, tiste delavce, ki so že nekoč dobili ukor, so kaznovali pa z enodnevno suspenzijo.

Snoči sta se ponovno sestala izvršna odbora kovinarskih sindikatov Delavske zbornice ter razpravljala o nadaljnjih ukrepih. Za sedaj pa bodo počakali, kakšna bo reakcija ravnateljstva CRDA na včerajšnjo stavko. Enake ukrepe je izdalo ravnateljstvo CRDA tudi v ladjedelnicah v Tržiču.

Kaj je z obnovo hlevov na podeželju?

Ceprav je poteklo že deset let od konca vojne, številnim našim kmetovalcem še ni bila popravljena škoda, ki so jo utrpeli zaradi vojnih dogodkov. V najbolj prizadetih vaseh so sicer za silo obnovili in zgradili nove hiše, niso se pa še lotili obnavljanja porušenih hlevov, ki so kmetovalcu prav tako potrebni kot stanovanjska hiša, če ne še bolj. Ravno temu je v veliki meri pripisati, da se stanje naše živinoreje slabša, saj morajo kmetje držati živino v zasilnih in neprimernih hlevih, ki je zato mnogo bolj podvržena boleznim itd.

Ceprav je vsakomur razumljivo, da je s tem našemu kmečkemu gospodarstvu prizadejana velikanska škoda, ne kažejo oblasti zato nobenega potrebnega zanimanja, kar je razvidno tudi iz minimalnih postavk za kmetijstvo v področnem proračunu. Glede hlevov so sicer lani menda odobrili neko vsoto, toda koristi od tega ni bilo nobene. Kam je šel ta denar?

Prizadeti kmetovalci še do sedaj niso mogli ugotoviti, kdo je za to odgovoren. H komur koli se obrnejo, povsod si umivajo roke. Toda stvari ne morejo tako naprej. Živinoreja je najpomembnejša veja našega kmečkega gospodarstva in kmetovalcem je treba zagotoviti vsaj najnujnejše pogoje, da bodo lahko gojili živino, ki je v pretežni večini vir dohodkov.

Nezgode na delu

Medtem ko je bil 24-letni Pietro Biagiani z Vrdele št. 1762 namenjen na delo v Tržaški arzenal, je nerodno padel z dveh metrov visokega zida, pri čemer si je zlomil stegnenico leve noge, zaradi česar so ga morali z rešilnim avtom odpeljati v bolnišnico, kjer so ga s prognozo okrevanja v 60 ali 80 dneh sprejeli na ortopedskem oddelku.

Med delom pri gradbenem podjetju D'Angelo je 26-letni Dragan Davino od Sv. Andreja nerodno padel in se je zaradi poškodb takoj nato zatekel v bolnišnico. Zdravniki so mu samo izprali rano na glavi in ga nato odslovili s prognozo okrevanja v 6 ali najkasneje v 8 dneh pod pogojem seveda, da ne nastopijo komplikacije.

Prav tako se je ponesrečil med delom tudi 29-letni Bruno Predan iz Ul. Conti, ki je zaposlen pri INAPLI s sedežem na Jeričljevem trgu.

Mladenič, ki je delal pri gradnji neke stavbe v Ulici Rossetti, je nerodno padel po stopnicah, pri čemer se je močno udaril po glavi in ramenih in se ranil po ličnici. Po prihodu v bolnišnico, kamor so ga pripeljali z rešilnim avtom, so ga pridržali na opazovalnem oddelku, kjer menijo, da bo okreval že v 6 ali 8 dneh.

Kongres Delavske zbornice

V soboto se prične kongres Delavske zbornice, ki bo trajal do ponedeljka. Kongresa se bosta udeležila kot gosta tudi poslanec Giulio Pastore, generalni tajnik CISL, in tajnik UIL Amedeo Sommovigo.

Istega dne se prične tudi II. nacionalni kongres Italijanskega sindikata poštnih uslužbencev, ki bo trajal štiri dni in ki se ga bo udeležil tudi minister za pošto in telekomunikacije Cassiani.

Protestna stavka uslužbencev RK

Predvčerajšnjim je ravnateljstvo Rdečega križa kazensko suspendiralo člana sindikalnega odbora osebja RK Pozzija in Del Preteja, ker sta se zavzela za nekega uslužbenca. Predstavnika uslužbencev sta zahtevala od nekega zdravnika naj pojasni, zakaj je kaznoval nekega šoferja, pri čemer naj bi bilo prišlo do prerekanja in ostrih besed. Ravnateljstvo ju je nato suspendiralo, kar je povzročilo hudo vznemirjenje med vsem osebjem. Zato je poseglo vmes tajništvo Delavske zbornice in dva njena zastopnika Pinguentini in Pisa sta šla k ravnatelju CRI odvetniku Puecherju in ga pozvala, naj prekliče ukrep. Njuno posredovanje pa ni imelo uspeha.

Zato so se včeraj uslužbenci Rdečega križa sestali na skupščini na sedežu Delavske zbornice in razpravljali o nastalem sporu. Predvsem so ugotovili, da sta bila člana sindikalnega odbora kaznovana, ne da bi ju prej sploh zaslišali, kar je proti vsem sindikalnim predpisom. Vsi so odločno izjavijali, da ne bodo več dopuščali takega ravnanja. V ta namen so sklenili, da bodo v znak protesta jutri od 8. do 11. ure stavkali in se nato zopet sestali ter, če bo treba, napovedali še daljšo stavko.

Zaključeno razdeljevanje drv po znižanih cenah

Občina sporoča, da je z današnjim dnem zaključeno razdeljevanje drv po znižanih cenah za brezposelne in upokojence INPS pri občinskih prodajalnah.

PROSVETNO DRUSTVO V KRIZU

vabi svoje članstvo danes 15. t. m. ob 20.30 v društvene prostore na predavanje o vprašanju

MEMORANDUMA

Govoril bo dr. Ferluga

Ljudska prosveta

PD «Ivan Cankar» obvešča člane in prijatelje društva, da je vsak dan od 17. do 22. ure v društvenih prostorih na razpolago namizni tenis, šah in dama. Vabljeni vsi, ki se želijo zdravo in prijetno zabavati.

Prosvetno društvo v Barkovljah naproša vse pevce, da se z gotovostjo udeleže danes pevske vaje, ker bo zbor nastopil pri Sv. Ani in v radiu Trst postaja A.

Izvršni odbor Slovenske prosvetne zveze v Trstu bo imel sejo danes 15 t. m. ob 18. uri na sedežu v Ul. Roma 15-II.

Razna obvestila

GLASBENA MATICA

Obveščamo vse interesente, da smo pričeli s poukom solo-petja. Kdor želi obiskovati ta tečaj, naj se zglasi v pisarni Glasbene Matice v Ul. R. Manna 29, telefon 29779. Ker bomo poučevali tudi ob nedeljah dopoldne, je tečaj primeren zlasti za tiste, ki ne bi med tednom utegnili prihajati. Poučuje priznan solopevski strokovnjak.

Ravnateljstvo

Društvo slovenskih srednješolcev vabi na plesno čajanko, ki bo v nedeljo 17. t. m. s pričetkom ob 17 uri v Ul. R. Manna 29. Igra jazz orkester.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 14. aprila t. l. se je v Trstu rodilo 9 otrok, umrlo je 10 oseb, porok pa je bilo 5.

POROCILI SO SE: Industrijski izvedenec Giorgio Luigi Lamponi in pletilja Vilma Giudicatti, livar Bruno Zanardo in gospodinja Antonia Ondina Milos, kurjač Bruno Soiat in gospodinja Tereza Visintin, električar Mario Zgauc in gospodinja Nerina Bastiani, uradnik Gino Varin in barištka Lidia del Favero.

UMRLI SO: 6 mesecev star Paolo Campana, 83-letna Elisabetta Prike vd. Derosa, 50-letna Margherita Pibrove vd. Scheidler, 63-letna Rosa Papagni vd. Preziosa, 54-letni Sirio Pozzetti, 51-letni Pietro Mulloni, 52-letna Maria Milello por. Ro, 74-letna Maria Zanetti vd. Czalaun, 60-letni Giuseppe Rebulla, 78-letna Angelica Rigutti vd. Castro.

VREME VCERAJ

Najvisja temperatura 16.6, najnižja 8.5, ob 17. uri 16.2, zračni tlak 1011, stanoviten, veter 11 km na uro vzhodnik, vlaga 42 odst. nebo oblačno, morje skoraj mirno, temperatura morja 11.2 st.

SKG ZA TRŽASKO OZEMLJE

V soboto 16. t. m. ob 20.30 v dvorani Prosvetnega doma na OPCINAH
komedija
Jan de Hartoga

«Sopotnika»

V nedeljo 17. t. m. ob 16. uri in ob 20.30 v AVDITORIJU v TRSTU

«LADJA TENACITY»

Igra v treh dejanjih
Spisal: CHARLES VILDRAC
Prevedel: MILAN SKRBINŠEK
Režiser: NADA GABRIJELČIČEVA
Scenograf: JOŽE CESAR

V ponedeljek 18. t. m. ob 20.30 v AVDITORIJU v TRSTU

«Ukročena trmoglavka»

Zadnjič v mestu

Komedija v petih dejanjih (dvanajstih slikah)
Spisal: WILLIAM SHAKESPEARE
Prevedel: OTON ŽUPANČIČ
Režiser in scenograf: ing. arh. VIKTOR MOLKA k. g.
Asistent režije: SOČA HAFNER
Kostumi: ALENKA BARTL-SERSA k. g.

Prodaja vstopnic v Ul. Roma 15-II, tel. 31119: danes in jutri od 11. do 13. in od 17. do 19. ure. V nedeljo od 11. do 13. in od 14. do 20.30. V ponedeljek od 11. do 13. in od 17. do 20.30.

GLEDALIŠČA

VERDI

Petek: ob 21. uri Thierry Maulnier «Nočna hiša» predvaja skupina Ricci - Magni.
Sobota: ob 21. uri Luigi Pirandello «6 oseb išče avtorja». Slavnostni večer na čast Ricciju.

V nedeljo 17. aprila 1955 ob 10.30 dopoldne
bo nastopil v Ul. Montecchi 6-IV

LUTKOVNI ODER

Na sporedu je

PAVLIHA S SVOJO VESELO DRUSCINO

Vabljeni vsi mladi in odrasli prijatelji, da se ob novem sporedu prisrčno nasmejejo in zabavajo.

GLEDALISCE V KRIZU

V soboto 16. t. m. ob 20.30
VECER NARODNIH PESMI IN PLESOV

Nastopajo folklorna skupina in dramski odsek (z igro **«Dva gluhca in analfabet»**) z Brega ter pevski zbor iz Doline.

Spored pevskega zbora:
I. del: 1. A. Foerster: Planinska, 2. K. Boštjančič: Moja dekle, 3. V. Vodopivec: Na poljani, 4. D. Jenko: Tiha luna, 5. Z. Prelovec: Oj Doberdob. **II. del:** 6. A. Nedved: Ljubezen in pomlad, 7. B. Ipavec: Domovini, 8. F. Venturini: Vasovalec, 9. J. Aljaš: Na dan, 10. I. Zajec: V boj.

DRUSTVO SLOVENSKIH SREDNJESOLCEV vabi na PREDAVANJE, ki bo v soboto 16. t. m. ob 20.30 v Ul. Roma 15-II. Tema: Naše narodne noše in plesi (s spremljavo glasbe, filmov in slik). Predava Peter Sancin.

KINO

Excelsior, 16.00: «Neznan ljubimec», Van Heflin, G. Rogers. Mladoletnim prepovedano.
Fenice. 16.30: «Razbojnikova ljubimka», V. Monroe, E. Raines.
Nazionale. 16.00: «Rop stoletja», T. Curtis, J. Adams.
Filodrammatico. 16.00 «Bobnenje bobnov», A. Ladd.
Supercinema. 16.00: «Čudovite dogodivščine Pluta, Pippa in Paperina», Walt Disneyev film.
Arcobaleno. 15.00 «Desirée», M. Simmons, M. Oberon.
Astra Rojan. 16.00: «Saaskatschewanski rdeči jopiči», A. Ladd, S. Winters.
Capitol. 15.00: «Jetniki neba», J. Wayne, C. Trevor.
Cristallo. 15.30: «Vitezi okrogle mize», R. Taylor A. Gardner.
Grattacielo. 15.00: «Desirée», M. Oberon, J. Simmons.
Alabarda. 15.30: «Sabrina», A. Hepburn.
Ariston. 16.00: «Usmiljenje za tistega, ki pade», A. Luaidi.
Armonia. 15.00: «Rdeč meteorit», T. Curtis.
Aurora. 16.00: «Sulica, ki ubije», S Tracy.
Garibaldi. 15.30: «Strah», I. Bergman.
Ideale. 16.00: «Dnevi ljubezni», M. Mastroiani. Mladoletnim prepovedano.
Impero. 16.00: «Gorje premagancem», A. M. Ferrero. Mladoletnim prepovedano.
Italia. 15.30: «Sabrina», H. Bogart, A. Hepburn.
S. Marco. 16.00: «Nori pevec», D. Martin.
Kino ob morju. 16.00: «Francoska linija», J. Russell. Mladoletnim prepovedano.
Moderno. 16.00: «Montecristovo maščevanje».
Savona. 15.30: «Mogambo», A. Gardner.
Viale. 16.00: «Neustrašni bratje», R. Taylor.
Vittorio Veneto. 15.30: «Videla sem te ubijati», B. Stanwyck. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Azzurro. 16.00: «Latinski ljubimci», L. Turner.
Belvedere. 16.00: «Žensko hrepenenje», B. Stanwyck.
Marconi. 15.00: «Upor na Caine», H. Bogart.
Massimo. 16.00: «Okrvavljena strelica», C. Heston.
Novo Cine. 16.00: «Sombrero», R. Montalban.
Odeon. 16.00 «Sto serenade», A. Fiore.
Radio. 16.00: «Odiseja», K. Douglas.
Secolo. 16.30: «Notorious», C. Grant.
Venezia. 15.30: «Meč in vrtnica», R. Todd.
Skedenj. 18.00: «Močnejše od vraštva», E. Flynn.
Kino na Opčinah. 18.00: «Lov na človeka v džunglji», J. Weissmueller, B. Waterfield.

RADIO

PETEK 15. aprila 1955

TRST POSTAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.00 Vitrinki iz tehnike; 12.10 Za vsakogar nekaj; 13.00 Glasba po željah; 14.00 Poje E. Schwartzkopf; 14.15 Kulturni esperanto; 14.25 Ameriški ritmi; 17.30 Plesna glasba; 18.00 Glazunov: Koncert v a-molu; 18.20 Bach: Koncert za klavir in orkester st. 5; 18.30 Z začarane police: Kazanova hudobija; 18.40 Pesmi in revij; 19.00 Šola in vzgoja. Vzgojni pomen ocenjevanja fil-mov; 19.15 Pestra glasba; 20.00 Šport; 20.05 Zabavni orkestri; 20.30 Tržaški kulturni razgled; 20.45 Poje moški kvintet; 21.15 Dukas: Vajenec čarodej; 21.30 Predavanje: Ob smrti Silva d'Amica; 21.30 Spomini na Katmana in Waldteufla; 22.00 Gershwin: Koncert za klavir in orkester; 22.36 Wolfovi samospevi; 22.47 Mozart: Divertimento v D-duru; 23.00 Tangi in valčki.

TRST B

11.45 Komorna glasba; 12.15 Vam posvečeno; 17.50 Operna glasba; 18.30 Napolitanske pesmi; 19.00 Koncert tenorista M. Carlina; 21.05 Simfonični koncert pod vodstvom V. Guia.

KOPER

Slovenska poročila: 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30 in 20.30.
Hrvaška poročila: vsak dan ob 20.00.
Italijanska poročila: 6.15, 12.30, 17.00, 19.00 in 23.00.
Iz naših listov v slov.: vsak dan (razen nedelje in ponedeljka) ob 14.36.
Iz naših listov v ital.: vsak dan (razen nedelje in ponedeljka) ob 17.06.

6.40 Jutranja glasba; 7.00 Koledar - vremenska napoved; 7.05 Jutranja glasba; 7.30 Naj vedo gospodinje; 11.00 Dopoldanski orkestralni koncert; 11.30 Popularni operetni motivi; 12.00 Izbemo za vas; 13.45 Glasba po željah; 14.40 Narodne v izvedbi narodnih ansamblov; 15.00 Kulturno pismo; 15.15 Glasbena igra; 16.00 Tečaj angleščine; 16.15 Za vsakogar nekaj; 17.45 Lahka glasba; 18.00 Iz del slavskega sveta; 18.15 J. Brahms: Simfonija št. 3 v F-duru; 19.00 Šport; 19.15 Jerome Kern predstavi s svojim filmom Roberta; 20.30 S pesmijo in plesom po naši domovini; 21.05 Koncert operne glasbe.

SLOVENIJA

327,1 m, 202.1 m, 212.4 m.
Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.00, 15.00, 17.00 in 22.00.
11.00 Radijski koledar; 11.05 Glasbena medigra; 11.30 Drobne skladbe velikih mojstrov; 12.00 Priredbe Franceta Marolta; 13.30 Želeli ste — poslušajte! 13.30 Križem skozi operete, filme in glasbene revije; 14.40 Pisan spored slovenskih zborovskih in solističnih skladb; 16.30 Pisan spored domačih pesmi; 18.00 Poje Ljubljanski komorni zbor; 18.30 Psihologija in ljudje; 18.45 Vedre melodije; 20.15 Prekmurje je v slovenski narodni pesmi.

TELEVIZIJA

11.00 Film «Kakšni časi»; 17.00 Spored za otroke; 18.00 Film «Gospodičnice»; 23.30 Vesti. 20.50 Agata Chriestie: «Deset v bogih zamorčkov». komedija.

sprejema inserate, male oglase, osmrtnice in drugo od 8. do 12.30 in od 15. do 18. ure.

PRI MOTO GUZZI TAKOJSNJE IZROCITVE! Airone 250, Gardellino 65, Mototo Zigoli 98, Gardellino 65, Galletorni tricikelj, Uplinjači, Verigetti Mondial bati, Nadomestni deli za si, Avtomoto Diezel, Delavnica za popravila, CREMASCOLI, Ul. Fabio Severo 18 - Trst.

ADRIA EXPRESS
TRST
Ul. Cicerone st. 4 pritl.
tel. 29243

Adria Express daje na znanje spored prihodnjih izletov
28. - 29. - 30. - V.1955 TURIN (mednarodna gospodarska kometna tekma Italija - Jugoslavija) Vpisovanje do 24.V.1955.
17. - 22.5.1955 DUNAJ vpisovanje do 30.4.1955
18. - 21.5. in 29.5. - 1.6.55 NIZZA, CANNES, MUENCHEN, MONTE-CARLO
odhodi 1., 8., 15., 19., 22. in 29. maja PARIZ
dnevni odhodi iz Trsta na SICILIJO (specialni popusti za skupine po najmanj 10 oseb)

«Adria - Express» preskrbi v najkrajšem času trgovske, navadne, turistične in tranzitne vizume.

Predprodaja listkov za Sesljan, Tržič, Ronchi, Redipuglia, Sagrado, Mariano, Udine in Škofije.

SKLEP ZASEDANJA RAZŠIRJENEGA KOORDINACIJSKEGA ODBORA

V torek ponovna protestna zapora trgovin ter malih in srednjih obratov

Objava programske resolucije, ki obsega nujne ukrepe in ukrepe trajnega značaja za ozdravitev gospodarske krize

Na včerajšnjem zasedanju razširjenega koordinacijskega odbora, ki predstavlja 13.000 malih in srednjih tržaških podjetij, je bila izglasovana resolucija, v kateri se napoveduje splošna zapora vseh trgovin, obrtniških delavnic in ostalih malih in srednjih obratov. ZAPORA BO V TOREK 19. APRILA OD 13. DO 24. URE. Resolucija poudarja, da bodo tej zapori sledile še ostrejše akcije, če zahteve kategorij oblasti ne bodo izpolnile.

Na začetku zasedanja koordinacijskega odbora je predsednik Zigiotti prečital programsko resolucijo, v kateri je ugotovljeno izredno slabo gospodarsko stanje in so postavljene osnovne zahteve, da se to stanje ozdravi. Resolucija obsega v prvem delu one ukrepe, katere bi morali izvršiti takoj, drugi del pa vsebuje ukrepe trajnejšega značaja.

Resolucija predvideva tako sledeče štiri ukrepe::

1. Takojšnje olajšave davčnega pritiska in prenehanje s postopkom proti onim trgovcem, obrtnikom in malim industrijcem, kateri niso mogli plačati davkov zaradi resnega gospodarskega stanja.

2. Takojšnjo izvršitev ukrepov, katere je ministrski svet sprejel v korist Trsta 14. novembra 1954 in predvsem takojšnjo izvršitev javnih del.

3. Takojšnjo raztegnitev norm in specialnih ukrepov v korist zaposlitve in krepitve proizvodnje, katere so že uveljavljene na ostalih omrtvelih področjih.

4. Takojšnjo dodelitev kreditov trgovskim kategorijam in ureditev posebnega oddelka za kredit malim in srednjim podjetjem.

Ukrepi, ki naj dokončno rešijo vprašanje tržaškega gospodarstva pa so sledeči:

1. Ustanovitev integralne proste cone za vse ozemlje.

2. Ustanovitev avtonomne dežele Furlanija-Julijska krajina s specialnim statutom in z istočasno ohranitvijo avtonomnosti Tržaškega ozemlja.

3. Vrnitev pomorskih prog tržaškemu pristanišču. Vlada naj najkasneje v treh mesecih, ne samo odloči, temveč tudi izvrši, to vrnitev.

4. Dodelitev specialnih olajšav, ki bodo omogočile znižanje pristaniških stroškov in železniških tarif, da se premaga rastoča konkurenca severnih pristanišč in Reke.

5. Spremenitev določb, po katerih so akcije nominalne, slično kot se je to napravilo že v sicilski pokrajini.

Dokler ne bo ustanovljena prosta cona in avtonomna pokrajina naj deluje tržaški conski proračun, pri čigar sestavi naj sodeluje tržaški gospodarski posvetovalni organ.

Po prečitanju te resolucije, ki je bila kot sklep o zapori, sprejeta z veliko večino glasov(tisti, ki so glasovali proti, so zahtevali ostrejše protestne akcije), je predsednik na kratko opisal dva razgovora, katera je imel v zadnjem času z generalnim vladnim komisarjem. Prvi razgovor je bil dan pred odhodom Palamare skupno s predstavniki štirih vladnih strank v Rim in je izzvenel zelo optimistično. Drugi razgovor, kjer so bili prisotni tudi predstavniki vseh kategorij zastopanih v koordinacijskem odboru, pa je jasno pokazal, da se je Palamara vrnil iz Rima s praznimi rokami in da je bil ves prejšnji optimizem v resnici le obljuba, katere vladni komisar ne more izpolniti.

Podpredsednik združenja malih trgovcev Bonivento pa je opozoril, da so šli zastopat v Rim interese malih trgovcev in ostalih malih podjetij vedno isti zastopniki štirih strank, ki so do sedaj pokazale le malo volje za reševanje perečih gospodarskih vprašanj in da je nujno treba priti do ostrih protestnih akcij. Neki industrijec iz Nabrežine je ostro obsodil vladajoči birokratski režim in navedel tipičen primer industrijca, ki je najprej plačal globo, ker ni razobesil neke table, kasneje pa ponovno globo, ker jo je razobesil brez dovoljenja.

Mnogo je bilo govora o sodelovanju delavcev tako pri protestni zapori, ki bo v torek, kot tudi pri vseh ostalih protestnih akcijah, katere napoveduje koordinacijski odbor. Predsednik je objasnil, da je koordinacijski odbor že stopil v stik s predstavniki sindikalnih organizacij in da so ti predstavniki obljubili polno podporo.

Stavka poldržavnih nameščencev

Koordinacijski odbor sindikatov poldržavnih uslužbencev, uslužbencev zdravstvenih ustanov ter združenj zdravnikov je napovedal splošno stavko v vsej Italiji, ki bo trajala tri dni, in sicer 19., 20. in 21. aprila. S stavko bodo poldržavni uslužbenci protestirali, ker jim se niso priznali poviškov, ki so jih svoj čas priznali državnim nameščencem.

Minister za pošte v Trstu

V nedeljo bo prišel v Trst minister rimske vlade za pošte Cassiani. Prisostvoval bo otvoritvi nove dvorane za mestne in medmestne telefonske zveze v poštnem poslopju na Trgu Vittorio Veneto.

RAZPRAVA PROTI KRIŽMANČIČU IN BRAJNIKU ZARADI UMORA BONGIORNA

Z razpravo o dogodku političnega značaja sodišče zopet krši člen 6 memoranduma

Obtožnica ne navaja nobenega konkretnega dokaza, temveč le sumničenja in podtikanja terorističnega značaja organizaciji, ki je imela izključno politični antifašistični značaj

Sodna oblast je še enkrat zamudila ugodno priliko, da pokaže, da namerava spoštovati v Londonu podpisani sporazum in se posebno člen 6, po katerem ne bi smela sodno preganjati nikogar, ki je zagrešil kakršno koli dejanje iz političnih razlogov.

Na zatožni klopi je namreč sedel Mario Križmančič, ki je bil skupno z odsotnim Antonom Brajnikom obtožen, da je naščuval nekega neznanca k poboju upokojenega kaplarja finančne straže Maria Bongiorna. Že sam predstavnik tožilstva je v svojih sklepih, v katerih je zahteval, da se obtoženec izroči sodišču v nadaljnji postopek, moral priznati politično obeležje dogodka, dasiravno ni nikjer niti enega samega dokaza, ki bi potrjeval, da sta Križmančič in Brajnik na kakršen koli način sodelovala pri uboju. Toda naj bosta obtoženca kriva ali nedolžna (kar je najbolj verjetno), bi morala oblast prekiniti postopek. To morda ne bi ugajalo Križmančiču, ki pričakuje oprostitev, kar bi mu v ogromni meri koristilo pri prizivu proti obsodbi zaradi očetomora. V razsodbi porotnega sodišča, ki ga je obsodilo na 16 let zapora (tri so mu na podlagi amnestije pomilostili) je namreč med drugim naveden kot eden izmed vzrokov Križmančičevega umora strah, da bi ga izdal kako skrivnost v zvezi z Bongiornovo smrtjo. Če bi se sedaj Križmančiču posrečilo dokazati svojo nedolžnost, tedaj se bo tudi zgradba obtožbe s prvega procesa precej zamajala, če že ne razsula.

Na čem pa sloni sedanja obtožba? V svoji včerajšnji razlagi je predsednik sodišča navedel, sklepajoč seveda vedno na podlagi zahteve tožilstva za njuno obtožbo, kar 10 točk. Brez dvoma je prva točka, ki naj bi bila uvod vsega, sad šovinističnega mišljenja nekaterih organov, ki skušajo prikazovati SIAU kot politično stranko s terorističnim programom. In ker sta Brajnik in Križmančič pripadala tej stranki, naj bi bil to glavni dokaz njune krivde?

In druge točke? Za boljše razumevanje, na kakšni podlagi sloni obtožba, je najbolje, da navedemo vse:

2. Križmančič naj bi večkrat brezuspešno vabil Bongiorna na sestanke SIAU in približno mesec dni pred njegovo smrtjo naj bi njegovi ženi povedal, da je na seznamu stavkokazov ob priliki stavke julija 1946. leta.

3. Služkinja Karmela Purger, ki je delala pri Bongiornovih, je baje morala zapustiti službo, in to zaradi goreči Križmančiča, ki naj bi ji rekel: «Berta, bolje da greš prej kakor kasneje.»

4. Neka Anna Paoli je izjavila, da jo je Brajnik nagovarjal, da bi napisala odboru SIAU pismo, v kat

Livorno docet!

Posebni dopisnik nekega ital. dnevnika je 12. t. m. poslal svojemu uredništvu iz Livorna dopis, v katerem poroča, da je tamkajšnji sodnik Lombardi pred dnevi izdal nalog za takojšnjo izpustitev na svobodo štirih oseb, ki so, obdolžene premišljenega umora z roparskim nagibom, morale presedeti v zaporu celih dvajset mesecev. Peti obtoženec pa je lansko leto v zaporu umrl.

Gre, pravi dopisnik, za resnično škandalozen primer, iz katerega je razvidno na kakšen način je bivši livornski t. j. sedanji tržaški kvestor dr. Carmelo Marzano vodil svoje, od vladnega časopisja tako opevane »sijajne operacije«.

V čem je bistvo omenjenega primera? Našteli bomo v kratkem nekaj dejstev, kakor jih je navedel omenjeni dopisnik.

23. marca 1946 je bil v Campiglia Marittima, nekaj kilometrov od Livorna, umorjen 55-letni lastnik tobakarne Benedetto Angiolini. Zločinci so ga z nožem dvakrat zabodli v prsi, mu vzeli usnjeno torbo z nad pol milijona lir in zatem brez sledu izginili.

Preiskava pristojnih organov ni privedla do nobenega pozitivnega rezultata, zaradi česar je namestnik republiškega državnega tožilca v Livornu dr. Petrillo po nekaj mesecih zadevo arhiviral.

Leta 1950 pa se je preiskava o tem zločinu obnovila. Vodil jo je poveljnik »letečega oddelka« v Livornu dr. Salvatore Cardile, po nalogu kvestorja Marzana. Kmalu so zločina osumili družino Rafanelli, stanujočo v ulici, koder je umorjeni Angiolini po navadi hodil. Na osnovi tega so bili aretirani Marino Rafanelli, star 49 let, njegova žena Erminia Vignali, njun dvajsetletni sin Pietro, snaha Lea in neki Franzino Cesarini iz Ancone.

Danes, nadaljuje dopisnik, ko so sodne oblasti zadevo zaključile z izpustitvijo osumljencev na svobodo, vzbujajo zapisniki, ki jih je policija izročila sodnim oblastem, vrsto zelo resnih dvomov in mučnih vprašanj. »Priznanja«, ki naj bi jih, po policijskem zapisniku, dali po nedolžnem zaprti ljudje policijskim preiskovalnim organom, se zde tako podrobna, tako dobro sestavljena, tako »verjetna«, da te samo ob sebi postavlja vprašanje, kako so bile ta »priznanja« dosežena? Ali ne bo morda za zapisnike, ki so bili že vnaprej pripravljeni samo za podpis obtožencem?

Sedaj se je vsa ta skrbno pripravljena zgradba sramotno zrušila in to zaradi stroge sodne preiskave.

Po dveh letih zapora so Pietro Rafanelli, Erminia in Lea Vignali ter Franzino Cesarini bili ponovno izpuščeni na svobodo kajti sodne oblasti so ugotovile, da ti ljudje niso imeli nikake zveze z zločinom. Marino Rafanelli pa se domov ni vrnil: sredi lanskega leta je umrl. In tako je sodni oblasti, pa čeprav s precejšnjo zamudo, uspelo popraviti enega »najlepših podvigov« kvestorja dr. Carmela Marzana.

Kako so policijske oblasti, piše dopisnik, prišle do teh »priznanj« nedolžnih ljudi? Na to vprašanje zaenkrat ni odgovora. Toda pri tem se vzbujajo spomini na proces proti Brunu Lenziju, ki je bil pred nekaj meseci v Livornu in na katerem so vsi obtoženci priseglli, da so podpisali zapisnik o policijski preiskavi, ki je bil že vnaprej pripravljen in da so bili k temu prisiljeni zaradi mučenj po policijskih organih. Nadalje se vsiljuje spomin na proces Landi-Daniello in na mnoge druge razprave, na katerih so obtoženci izjavili, da so priznavali zaradi tega, ker so jih pri preiskavi policisti pretepali.

Omenjeni časopis nato zahteva, naj bi kompetentne oblasti uvedle preiskavo o vseh »sijajnih operacijah«, ki jih je tedanji kvestor v Livornu vodil s pomočjo »letečega oddelka«.

Gornji primer je zelo zanimiv, predvsem ker se je tudi v Trstu kvestor dr. Marzano izkazal s svojimi »sijajnimi operacijami«, katere so dale možnost šovinističnemu časopisju, da je započelo ostro gonjo proti Slovencem in antifašistom nasploh in imenovalo zločinca človeka, ki je bil le obtožen nekega dejanja. Tudi mi bi lahko marsikaj napisali v zvezi z zadnjimi »sijajnimi operacijami«, to je z aretacijo Sosiča in Flega ter škedenjskih antifašistov, a za sedaj, ker je sodna preiskava tajna, tega ne bomo storili, vendar pa se bomo kasneje na zadevo povrnili, predvsem v zvezi z zaslišavanjem nekaterih škedenjskih antifašistov in njihovo obtožbo ropa.

Sodna oblast iz Livorna je končno odredila izpustitev nedolžnih ljudi iz zapora in s tem vsaj delno popravila krivico. Toda ali je res potrebno, da nekdo zaradi »sijajnih operacij« preleči 20 mesecev v zaporu?

Odgovor tržaškim sodnim oblastem!

OB AVSTRIJSKO-SOVJETSKIH POGAJANJIH V MOSKVI

AVSTRIJA OD 1918 DO 1955

Po razpadu stare avstroogrske monarhije leta 1918 so se nemške alpske dežele razen Južne Tirolske, ki je bila prepuščena Italiji, konstituirale kot «Nemška Avstrija», ki naj bi bila sestavni del Nemčije. Združitev z Nemčijo pa je bila z mirovnimi pogodbami prepovedana in nova država je morala prevzeti obveznost, da se bo imenovala Avstrija kot naslednica dela nekdanje mornarhije.

Ta odločitev mirovnih pogodb je povzročila ustanovitev zvezne avstrijske republike, ki ima 8 dežel. Nova država je dobila posojilo od takratne Lige narodov, gibanje za njeno združitev z Nemčijo pa se je nadaljevalo ter je imelo največ pristašev v naprednih krogih, dokler se ni v sosednji Nemčiji začel uveljavljati nacizem. L. 1931 je prišlo tudi do podpisa nemško-avstrijske carinske unije, proti kateri pa so se zavezniki pritožili pred mednarodnim sodiščem, ki je pritožbi ugodilo. Del konservativnih in katoliških krogov pa je že od vsega začetka želel obnovo avstrijske monarhije in proti takemu prizadevanju so se odločno uprli socialisti, proti katerim je kancler Dollfuss brutalno nastopil ter dal svojemu režimu fašistične oblike. Ko je bil socialistični «Schutzbund» razbit, so pa nacisti organizirali vstajo proti Dollfussovemu režimu. Dollfuss je bil 15. julija 1934 ubit, nacistična vstaja je bila sicer zadušena, a nacisti so vendar pod režimom kancelerja Schuschnigga še nadalje razvijali močno agitacijo za združitev Avstrije z Nemčijo.

Hitler se je že od marca 1938 vmešaval v avstrijske notranje zadeve in ko je bilo očitno, da bo kmalu prišlo do vdora vojske nacistične Nemčije v Avstrijo, je kancler Schuschnigg razpisal plebiscit, ki naj bi odločil o prihodnosti Avstrije. Nacistična Nemčija pa je prav zaradi napovedanega plebiscita pospešila svoje imperialistične načrte in že 12. marca 1938 je vojska Hitlerjevega tretjega Reicha brez upora zasedla Avstrijo. Zahodne sile ki so Avstriji obljubile neodvisnost, so po medlem protestu privolile na združitev Avstrije z Nemčijo. Avstrija je tako postala dežela nacistične Nemčije in se je kot taka udeležila druge svetovne vojne.

Zavezniki v boju proti nacizmu so oktobra 1943 z moskovsko deklaracijo zatrdili, da je tudi obnova avstrijske neodvisnosti njihov cilj in namen. Takoj po končani drugi svetovni vojni pa se je začela okupacija Avstrije od štirih velikih sil. Avstrijo so 4. julija 1945 razdelili na štiri zasedbene cone. Sovjetska cona je obsegala Nižjo Avstrijo brez Dunaja, Gradiščansko in del Zgornje Avstrije na levi strani Donave; pod ameriško cono sta prišli Salzburška in del Zgornje Avstrije na desni strani Donave; pod francosko Tirolska in Predarlska; pod britansko pa Koroška, vzhodna Tirolska in Stajerska. Na štiri zasedbene cone je bil razdeljen tudi Dunaj ter je postal sedež zaveznškega kontrolnega sveta, ki je vrhovna avtoriteta v vseh avstrijskih zadevah. Dne 27. aprila 1945 je bila na Dunaju vzpostavljena začasna vlada, ki je obnovila republiko Avstrijo in katero je priznal tudi zavezniški kontrolni svet. Kot prvi so vlado druge avstrijske republike priznali Rusi, pozneje, 21. oktobra 1945 pa so jo priznale tudi zahodne sile. Prve volitve v drugi avstrijski republiki so bile že 25. novembra 1945.

Zavezniški kontrolni svet je potrdil tudi avstrijsko republikansko ustavo, ki jo je bil kancler Dollfuss leta 1934 razveljavil. Ta ustava je pravzaprav ustava prve avstrijske republike, črtan je bil le tisti člen, ki je govoril o avstrijsko-nemški združitvi.

Že pred prvimi volitvami so vse zasedbene sile obljubile tkzv. državno pogodbo z Avstrijo, do katere pa še do danes ni prišlo, čeprav so se predstavniki vseh štirih sil junija 1949 na konferenci v Parizu v glavnem sporazumeli. Do avstrijske državne pogodbe še ni prišlo zaradi tega, ker so predstavniki ZSSR na 260 konferencah zatrjevali, da je avstrijsko vprašanje tesno združeno z nemškim vprašanjem. Predstavniki ZSSR so vsa leta tudi trdili, da ni nobenega jamstva za avstrijsko državno neodvisnost ter da se lahko avstrijska združitev z Nemčijo obnovi v takšni obliki kot marca 1938 ali pa drugače. Sovjetski predstavniki so opozarjali tudi, da Zahodna Nemčija še ni priznala niti mejà druge avstrijske republike, da še ni rešeno vprašanje nemškega premoženja v Avstriji ter da imajo mnogi Avstrijci nemško državljanstvo.

Zahodnonemška vlada je mnogokrat poudarila, da že ves čas svojega obstoja obsoja nekdanjo nacistično združitev Avstrije z Nemčijo ter da spoštuje neodvisnost in samostojnost Avstrije v vsakem pogledu.

Se lani je na berlinski konferenci sovjetski zunanji minister zavrnil sklenitev avstrijske državne pogodbe, čeprav so bili predstavniki zahodnih sil pripravljeni sprejeti to pogodbo tudi v sovjetski stilizaciji, ki se jim prej ni zdela sprejemljiva.

Lani 18. novembra so predstavniki ZDA, Velike Britanije in Francije izročili generalnemu sekretarju OZN poročilo o svojem prizadevanju za uveljavljanje državne pogodbe z Avstrijo. Nekaj dni pozneje je bil avstrijski kancler ing. Raab na obisku v Washingtonu, kjer je imel razgovore s predsednikom ZDA Eisenhowerjem, z zunanjim ministrom Dullesom in drugimi člani ameriške vlade. Zaradi avstrijskega vprašanja je bilo med sovjetsko vlado in vladami zahodnih sil izmenjanih več not, ki pa niso mogle premostiti velikega prepada med naziranjem zahodnih sil, da je treba avstrijsko vprašanje obravnavati kot poseben problem, ter sovjetskim stališčem, da je avstrijski problem združen z nemškim problemom.

Zdaj pa je prišlo do presentljive spremembe ruskega stališča. Sovjetska nota Avstriji, ki je povod obiska avstrijskih državnikov v Moskvi, ne preklicuje in tudi ne omenja sovjetskega stališča na 260 konferencah, temveč celo pravi, da je sovjetska vlada že avgusta 1954 predla-

—tg.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Ameriški znanstveniki, ki so izdelali cepivo proti otroški paralizi. Od leve proti desni od zgoraj navzdol: dr. Jonas Salk, David Bodian, Thomas Francis ml., Halan Hatcher, Deltew Bronk in Hart Van Riper

Deželna avtonomija za Furlanijo-Julijsko krajino

Pripombe k osnutku prof. Diega de Castra

Prof. Diego de Castro bo v kratkem objavil knjigo o «Deželi Furlaniji-Julijska krajina», v kateri objavlja tudi svoj osnutek deželnega statuta. De Castro je bil politični svetovalec italijanske vlade pri bivši ZVU v Trstu in je prav v tem svojstvu spoznal pomanjkljivosti rimske birokracije in se spričo teh negativnih izkušenj prepričal o potrebi in nujnosti avtonomne ureditve.

V svojem osnutku se v bistvu drži okvira, ki ga ima deželna avtonomija za Trentinsko-Južno Tirolsko, s posebnostmi seveda, ki jih narekuje specifični položaj Tržaškega ozemlja pod zaupno upravo italijanske vlade in dejstvo, da je bil podpisan londonski sporazum, ki vsebuje točne določbe o pravicah tržaških Slovencev. Mimo teh posebnosti pa je de Castrov osnutek deželne avtonomije za Furlanijo-Julijsko krajino skoro povsem istoveten s statutom, ki ga uživa Trentinska-Južna Tirolska.

K temu osnutku prof. de Castra moramo v splošnem pripomniti, da je taka avtonomija za našo pokrajino veliko preozka in premalo liberalna, da bi mogla povsem ustrezati potrebam tokajšnjega prebivalstva in njegovi gospodarski dejavnosti, če je namen avtonomije predvsem v tem, da v čim večji možni meri pospešuje neoviran razvoj vseh tistih dejavnosti, ki jih centralistična ureditev zavira in preprečuje. V našem konkretnem primeru bi se osnutek deželne avtonomije moral opirati na širino sicilske avtonomije, ki je, kar se avtonomnosti tiče, od vseh do sedaj priznanih najliberalnejša. Pri osnutku prof. de Castra pa imamo vtis, da je avtorjeva bojazen predvsem v tem, da bi avtonomija za našo deželo ne bila preširoka, da ne bi preveč oslabila osrednje oblasti, kljub njegovim izjavam in prepričanju, da more taka oblast Trstu in deželi le škoditi, nikakor pa koristiti. Ta zaskrbljenost se po našem mnenju zrcali tudi v neprimerno večjem številu členov (143), ki jih ta osnutek vsebuje, v primerjavi s statuti vseh ostalih deželnih avtonomij.

Kar zadeva politične pravice državljanov, je v osnutku značilno, da uživajo pasivno volilno pravico (namreč, da morejo biti izvoljene za pokrajinske in deželne svetnike) samo tiste osebe, ki so v teh krajih stalno in neprekinjeno bivale do 10. junija 1940. To pomeni z drugimi besedami, da se s tem sankcionira stanje, ki ga je v naših krajih ustvaril fašizem. Vsi tisti, ki jih je fašizem preganjal in so zato morali zapustiti svoj rodni kraj, nimajo po tem osnutku pravice biti izvoljeni v deželne in pokrajinske zakonodajne in upravne organe. Ta določba je skrajno diskriminatorska (in to na škodo najboljših ljudi) in je zato nesprejemljiva.

Druga «zanimivost» pa je v tem kako se v osnutku prof. de Castra ščitijo pravice Slovencev. Prof. De Castro se sicer formalno drži besedila londonskega sporazuma in Posebnega statuta ter ga na več mestih izrecno omenja, v praksi pa poskrbi za to, da bi se njegove določbe izvajale v čim manjši meri, v nekaterih primerih pa jih sploh ignorira.

Tako je na primer z uporabo slovenskega jezika v zasebnem in javnem življenju. Slovencem se sicer priznava pravica (7., 8. in 9. člen), da morejo uporabljati svoj jezik v zasebnem življenju in v uradnih odnošajih z upravnimi in sodnimi oblastmi, če slovenska etnična skupina dosega vsaj 5 odst. prebivalstva pokrajine, v kateri biva; da imajo pravico dobiti od oblasti odgovor v svojem jeziku ustno, neposredno ali po tolmaču ali prevod pismenega odgovora; da imajo pravico dobiti slovenski prevod pravdorekov, če so Slovenci v pokrajini v zgoraj omenjenem odstotku do ostalega prebivalstva; isto načelo (pravico prevoda) se uporablja tudi pri uradnih opozorilih, razglasih in javnih objavah, *«ki zadevajo neposredno omenjene etnične skupine v tistih predelih dežele, kjer pripada tem skupinam vsaj četrtina prebivalstva in če bi to od deželnega sveta zahtevali družinski poglavarji onih družin, ki predstavljajo omenjenih petindvajset odstotkov celotnega prebivalstva»*; da imajo pravico do dvojezičnih napisov za javne ustanove, krajevna imena in imena ulic v občinah in volilnih okrožjih tržaške občine, v katerih je 25 odstotkov slovenskega prebivalstva in *če bi to od deželnega sveta zahtevali družinski poglavarji tako, kot je to predvideno za slovenski prevod javnih razglasov, objav itd.*

A kaj pomeni vse to? To pomeni: *proč*, da bi po tem osnutku bili deležni teh pravic le tržaški in goriški Slovenci, izključeni pa bi bili beneški Slovenci, ker slednji ne dosežejo 5 odst. prebivalstva v videmski pokrajini; *drugič*, da je odvisno uveljavljenje določb londonskega sporazuma in Posebnega statuta po tem osnutku izključno od tega, če to zahtevajo družinski poglavarji onih družin v krajih, kjer predstavljajo Slovenci 25 odstotkov celotnega prebivalstva (kar pomeni, da se tej pravici ljudje utegnejo odreči bodisi zaradi raznih oblik pritiska ali drugih razlogov, da se tako najde sto in sto izgovorov, da se določbe Posebnega statuta ne bi uveljavile) in *tretjič*, da ni nikjer govora o tem, da bi Slovenci, kot Slovenci, imeli pravico do sorazmerne namestitve v vseh javnih uradih, kakor to izrecno določa Posebni statut.

Kar zadeva šolstvo, se osnutek sicer sklicuje na določbe londonskega sporazuma, pogrešamo pa člen, ki bi predvideval pouk slovenskega jezika tudi na italijanski šolah, kar bi po našem mnenju znatno prispevalo k medsebojnemu razumevanju in zbliževanju med obema narodnostnima skupinama. Po drugi strani pa se ne moremo strinjati z izrecno prepovedjo obveznega in celo neobveznega pouka furlanščine v osnovnih in srednjih šolah, kakor to izresno predvideva 131 člen osnutka.

To so naše prve bežne pripombe k osnutku prof de. Castra, h kateremu se bomo še povrnili.

ŠE LETOS BODO V ZAGREBU POSTAVILI CIKLOTRON

Jedrna energija in znanost v službi zdravstva in proizvodnje

Inštitut „Rudjer Bošković" v Zagrebu bo imel najmodernejši ciklotron na svetu, ker ga gradijo po izkušnjah, pridobljenih pri gradnji podobnih naprav drugod

Zavod za jedrna raziskavanja v Zagrebu nosi ime velikega jugoslovanskega fizika Rudjera Boškoviča, ki je že v 18. stoletju postavil svojo hipotezo o atomih. Že pred polnima dvema stoletjema je torej veliki dubrovniški znanstvenik postavil teorijo, ki prihaja danes čedalje bolj do izraza.

Zavod »Rudjer Bošković« bo kmalu dokončan. Predsednik sveta zavoda prof. dr. Ivan Sutek je izjavil, da bodo gradbena dela zavoda dokončana že letos, kakor tudi da bo že letos postavljen reaktor (ciklotron) v njegovih podzemskih prostorih. Ta ciklotron, s katerim se razbijajo atomska jedra, bo imel poleg svoje važnosti za znanstvena raziskavanja tudi svoj praktični pomen, ker bodo z njegovo pomočjo pridobivali radioizotope, ki so potrebni za zdravstvo, industrijo, poljedelstvo in druge panoge gospodarstva. Ciklotron, ki bo deloval v tem zavodu, je prvi na Balkanu, po svoji gradnji pa eden najmodernejših na svetu. Glavni konstruktor ing. Tomo Bosanac in njegovi sodelavci so proučili razne tipe reaktorjev v svetu in za zagrebški ciklotron uporabili vse one elemente, ki so jih pri posameznih ciklotronih v svetu ocenili kot najboljše. Že dejstvo, da so se jugoslovanski strokovnjaki lotili gradnje ciklotrona, dokazuje, da obstajajo na tem področju v Jugoslaviji že dovolj močne in razvite sile in sredstva. To velja predvsem za podjetja »Rade Končar«, »Jedinstvo«, »Ventilator«, »Vlado Ćetković« in druga, ki izdelujejo posamezne dele te skrajno zapletene naprave za razbijanje atomov.

Ker je ciklotron po svoji konstrukciji, po izdelovanju in po namenih, katerim bo služil, precej tajinstven stroj, je konstruktor ing Bosanac povedal o njem sledeče.

»Naš ciklotron bo hkrati tudi naša afirmacija. Ne bi hoteli biti neskromni, vendar smo prepričani, da bo eden najmodernejših v svetu in zelo važen za potrebe zavoda. Marsikaj nam je uspelo zgraditi doma in zato bo ves reaktor stal kvečjemu 100.000 dolarjev, dočim bi celoten reaktor, kupljen v tujini, stal najmanj sedemkrat več. Prostor, kjer bo nameščen ciklotron, je globoko pod zemljo in je grajen iz debelega sloja betona. Poleg tega je vsa dvorana ovita s svinčenim plaščem. Iz podzemskega prostora bo nemogoče vsako izžarevanje, ki bi kakor koli moglo škodovati ljudem. V podzemlje vodi pot skozi dohod, ki jih zapirajo betonska 150 ton težka vrata, ki jih premika poseben elektromotor. V podzemskem prostoru bodo klimatske naprave take, da bo stalno enaka temperatura. Sam ciklotron, ko bo v pogonu, bo deloval z napetostjo 16 milijonov voltov. Razumljivo, da se bo tu razvijala tudi visoka temperatura in zato se bodo vse naprave ohlajevale s posebnim ohlajevalnim sistemom, tako da bomo imeli tam dvojni cirkularni sistem, Ko bo ciklotron v pogonu, ne bo smel nihče biti v podzemskem prostoru, seveda zaradi nevarnosti.«

»Način delovanja ciklotrona je v tem, da drobceni delci težke vode udarjajo z velikansko brzino ob jedra atoma in jih tako razbijajo. To se dogaja tako, da delci deuterija oziroma težke vode dobe najprej v ciklotronu brzino, ki je potrebna. To se doseže tako, da omenjeni deli težke vode brzijo v ciklotronu med magneti v krogu s tem, da magneti neprestano menjujejo svojo polarnost. Tako dobijo delci težke vode brzino kakih 50.000 km na sekundo in nato tak curek težke vode udarja ob neki element, ki se želi aktivizirati, oziroma ki naj postane radioaktiven. Tako se ustvarjajo izotopi, ki so potrebni za znanost in praktično uporabo. Praktično takole: ako je potrebno aktivizirati košček bakrene ploščice, se ta postavi pod curek omenjene težke vode, ki udarja vsak kvadratni centimeter s silo 5 kilowatov. Povsem je razumljivo, da se ves ta proces razvija v brezzračnem prostoru. Tu se razvija tolikšna sila in tolikšna toplota, da bi brez hlajenja postal ves ciklotron v najkrajšem času le brezoblična masa.

»Naš magnet — je rekel ing. Bosanac — bo težak 80 ton in po tem se lahko vsaj približno vidi kako velika bo ta naprava. Po svoji konstrukciji in obsegu predstavlja ciklotron veliko kratkovalovno radiooddajno postajo. Vendar tu ne gre za oddaje, ampak za ustvarjenje radioaktivnih izotopov. Ti se dobivajo tudi iz nuklearnih peči, posebno oni izotopi, ki so jim temelj težki elementi, le da so izotopi, pridobljeni s pomočjo ciklotrona, mnogo bolj čisti in zato boljši za marsikatero uporabo v praksi.«

Ing. Bosanac je svoje poročilo zaključil takole: »Z našim ciklotronom bomo že letos delali poizkuse in poudarjam, da smo v to prepričani, ker je doslej šlo vse v najboljšem redu. Prihodnje leto pa bo naš ciklotron že prevzemal svoje redne proizvodne obveznosti.«

Radioaktivni izotopi imajo velike možnosti uporabe v življenju in delu človeka. Sodobna znanost in praksa uporabljata izotope v raznih področjih znanosti in gospodarske dejavnosti. Danes se izotopi uporabljajo že v tisočih primerov in se iz dneva v dan čedalje bolj izpopolnjujejo ter množijo. Biologi so s pomočjo izotopov ugotovili, da se ves človeški organizem že v teku enega leta obnovi. Z izotopi se konservira prehrambeno blago, tako na primer krompir, ki ga le za nekaj časa izpostavimo izžarevanju, ostaja svež tudi nad dve leti. V poljedelstvu se s pomočjo izotopov lahko nadzira, kako rastlina sprejema gnojila in celo kdaj je gnojilo najbolj potrebno. V zdravstvu se z radioaktivnim fosforjem dajo ugotoviti simptomi raka in to točno na onih mestih, kjer se pozneje rakasto obolenje pokaže.

S pomočjo izotopov nadzirajo v industriji proizvodnjo, kakovost proizvodov, moč in strukturo tvarin, itd. S pomočjo izotopov odkrijejo v kovinah najmanjše razpoke, napake v izdelkih in trajnost izdelkov.

Vse to se dogaja na načelu, da izotopi izžarevajo beta in gama žarke in da ta izžarevanja nato ugotavljajo s kontrolnimi aparati, to je z Geigerjevim in Müllerjevim števcem ter drugimi sličnimi napravami.

V Jugoslaviji uporabljajo izotope že sedaj. Doslej so jih dobivali iz tujine, kmalu pa jih bodo dobivali iz že omenjenega zavoda v Zagrebu in podobnih v Beogradu in v Ljubljani. Jugoslovanski zdravstveni strokovnjaki že uporabljajo izotope in tudi drugi znanstveniki na drugih področjih jim v tem sledijo in ne bo minilo dolgo časa, ko bo tudi jugoslovanska industrija preizkušala svojo proizvodnjo s pomočjo teh izsledkov.

Danes, morda jutri, na vsak način pa v sorazmerno kratkem času bo ta panoga znanosti tudi v Jugoslaviji dajala tiste koristi, ki jih od nje pričakujejo in upati je, da ne bo minilo mnogo let, ko bo jedrna energija poganjala tudi stroje.

M. B.

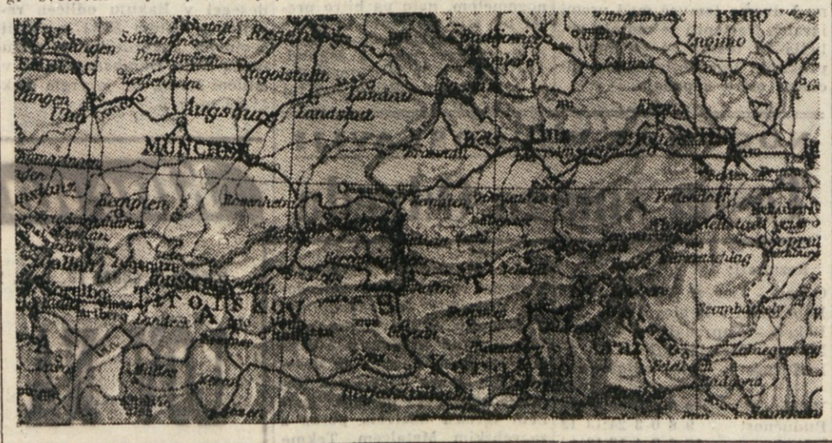

Dr. V. Bogomolec obljublja človeku da se bo njegova mladost podaljšala

Človeško zdravje ni odvisno le od dobrega fizičnega zdravja, ampak tudi od duševnega razpoloženja

Pred kratkim je znani dr. Viktor Bogomolec, po narodnosti Rus, presenetil svet z izjavo, da je odkril metodo in ustrezna sredstva, s katerimi se more človek pomladiti in si podaljšati življenje. Kot vemo je do podobnih izjav od strani raznih bologov prišlo že večkrat. To je na pr. pred leti trdil tud iprof. Voronov, prav tako Rus, ki je hotel ljudi pomlajevati s pomočjo preceplјevanja opičjih žlez na človeka. Njegova metoda pa se ni obnesla in se o njej že dolgo več ne govori.

Toda poglejmo, kako meni o tem dr. Bogomolec sam.

Ko govori o pomenu, ki ga imata za človeka mladost in lepota, pravi, da so v času znanstvenih naporov, ki jih je njegovo odkritje zahtevalo, vse njegove misli bile v prvi vrsti posvečene ženi njej, ki je najsijajnejši vir življenja, ki je s tem, da poraja otroke, prava božanska stvaritev in zaradi tega zasluži, da čim dlje ohrani svojo lepoto in mladost.

Žena in mož, zatrjuje dr. Bogomolec, lahko danes brez drugega ohranita svojo mladost in zdravje, s tem tudi lepoto, ki da je često najboljše jamstvo za čim popolnejšo srečo.

Dalje pravi, da vprašanje borbe proti prezgodnjemu staranju ni samo znanstveno, ampak tudi splošno človeško, družinsko in celo socialno vprašanje. Z ohranitvijo mladosti človekovega telesa in hkrati, seveda, njegovega duha, se podaljša tudi njegova delovna sposobnost. Ljudje, ki bi sicer predstavljali breme za družbo in družino, bi potemtakem mogli še naprej ustvarjati umetniška dela (če so umetniki), izboljševati življenjske pogoje (če so znanstveniki), dosezati ob najmanjšem naporu največjo storilnost (če so delavci), vzgajati nove generacije (če so družinski očetje).

Ohraniti sveže telo in mladostnega duha je največja sreča, ki jo more človek doseči, pravi dr. Bogomolec. Nič ni lepšega in boljšega kot če moremo «živeti mladi», tako zase kot za one, ki žive z nami.

Posvetil sem svoje sile, pravi dalje, za dosego tega plemenitega cilja in danes lahko izjavim, da so naši napori bili kronani z najlepšim uspehom. Uspehi, ki smo jih dosegli v službi znanosti, pa nas obvezujejo, da se ne tiščimo več v laboratorijih, ampak da stopimo ven iz našega slonokoščenega stolpa in pomagamo ljudem v njihovi borbi zoper staranje, ki ga bo od zdaj naprej moč zaustaviti.

Človeško zdravje, meni dr. Bogomolec v svojem padalinjem izvajanju, ni odvisno le od dobrega telesnega stanja, ampak v nič manjši meri tudi od duševnega razpoloženja.

Moja metoda, pravi ob zaključku, se danes uporablja v številnih deželah, storil sem, kar je bilo v moji moči, da bi bila kar najbolj enostavna, vsakemur pristopna, in mislim, da sem v tem uspel.

Dr. VIKTOR BOGOMOLEC

TUDI EVROPA SE USPEŠNO BORI PROTI OTROŠKI PARALIZI

Francoz dr. Pierre Lépine izdelal učinkovito cepivo

Na Švedskem in na Danskem bodo že ob koncu tega meseca začeli s cepljenjem kakih 800 tisoč otrok v starosti med sedmim in petnajstim letom

Francoski minister za narodno zdravje Bernard Lafay in načelnik Pasteurjevega zavoda za terapijo s cepivi Pierre Lepine sta v torek javila, da bodo tudi francoski zdravniki čez nekaj tednov imeli na razpolago cepivo proti otroški paralizi, ki bo izdelano doma in ki ga bodo že v prihodnjem juniju izdelovali na široki podlagi. In tako so Francozi dobili to prijetno vest skoraj hkrati z vestjo, ki je prišla iz Amerike, da je namreč dr. Salku in njegovim sodelavcem uspelo sestaviti cepivo proti tej bolezni, ki je terjala velikansko število žrtev.

Kar se te vesti tiče, je prof. Lepine izjavil, da so bila edino tehnična vprašanja, ki so doslej zavrla izdelovanje tega cepiva. On je namreč že pred časom svoje cepivo preizkušal na poizkusnih živalih in pred letom dni so ga vcepili vsem otrokom nekega zavoda. In ta poizkus je dokazal popolno učinkovitost novega zdravila.

Prof. Lepine je nato poudaril, da je bilo njegovo cepivo sestavljeno na istih načelih, kakor cepivo prof. Salka. «Naše cepivo — je rekel prof. Lepine — se razlikuje le v najmanjših podrobnostih izdelovanja in sestave, tako da je bilo prilagojeno pogojem evropske otroške paralize, ki je drugačna od otroške paralize v ZDA».

«Sicer pa — je rekel dr. Lepine — sva z doktorjem Salkom vedno usmerila svoja raziskovanja in naše delovanje v istem pravcu in se med seboj stalno obveščala o doseženih uspehih».

Francoski znanstvenik je nato izjavil, da je proti množičnemu poizkusnemu cepljenju v Franciji, da je torej proti poizkusu, ki ga nameravajo napraviti v ZDA. Po profesorjevem mnenju njegovo cepivo ne bo dano v prosto prodajo, ampak ga bodo izročili le zdravnikom, da bodo prve količine zdravil uporabili edinole pri tistih objektih, kjer je bilo že ugotovljeno pomanjkanje protitelesc. To je tudi razumljivo, kajti v ZDA je otroška paraliza zares strahotna, saj je bilo leta 1953 pri 150 milijonih ameriških prebivalcev ugotovljenih 58.000 primerov otroške paralize, dočim so istega leta odkrili pri 42 milijonih francoskih državljanov komaj 1.834 primerov otroške paralize.

Iz Kopenhagena prihaja vest, da bo s 25. aprilom letos na Danskem cepljenih 400 tisoč šolskih otrok. Ta ukrep, ki je bil že predviden, ko bodo poizkusi s Salkovim cepivom v ZDA uspešni, bo možen zaradi tega, ker ima Zavod za serume in cepiva v Kopenhagnu na razpolago zadostno količino cepiva. To cepivo je bilo napravljeno vprav na temelju Salkovih raziskav.

In tudi iz Stockholma prihajajo vesti, da bodo na Svedskem cepili 400.000 otrok med 7 in 15 letom starosti. To cepljenje se bo začelo že 28. t. m. s cepivom, ki so ga Svedi že davno naročili v ZDA.

PREJELI SMO:

«Elettricità e vita moderna» dvomesečna revija, januar-februar 1955, leto II. štev. 4, Torino, Corso Bramante 20, letna naročnina lir 1.600.

«Les», revija za lesno gospodarstvo, štev. 1. leto VII, 1955, uredništvo in uprava: Ljubljana, Erjavčeva cesta 11-pritličje. Letna naročnina 500 dinarjev.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

POMANJKLJIV ODGOVOR O UZAKNITVI SLOVENSKIH ŠOL

Zahtevamo otvoritev in uzakonitev slovenskih šol v Beneški Sloveniji

«Unità» od 14. aprila letos je objavila na četrti strani poročilo o vprašanju poslancev KPI ministrstvu za ljudsko vzgojo o uzakonitvi slovenskih šol. Minister je na vprašanje odgovoril, da se proučuje ukrep, ki naj da dokončno pravno ureditev osnovnim in srednjim šolam s slovenskim učnim jezikom, ki že delujejo v Julijski krajini.

Slovenska javnost na Goriškem pričakuje, da na zagotovljeno uzakonitev ne bo treba predolgo čakati. Do tega bi lahko že zdavnaj prišlo, ne pa da so morale slovenske organizacije in ustanove na Goriškem od leta 1947 dalje neprestano zahtevati uzakonitev, ki naj predstavlja jamstvo za nadaljnji obstoj in razvoj slovenske šole.

Odgovor ministra za ljudsko vzgojo pa nas le delno zadovoljuje, ker z nobeno besedo ne omenja našega prebivalstva v Beneški Sloveniji in ker sploh ne sprejema v pretres zahtev tamkajšnjega prebivalstva po otvoritvi slovenskih šol. Tak pomanjkljiv odgovor je posledica dolgoletne krivične gonje šovinističnih krogov, ki pri nas kakor tudi v Benečiji neprestano prikrivajo dejstvo, da je Benečija naseljena s Slovenci in da prebivalcem Benečije prav tako pripadajo slovenske šole kot goriškim ali pa tržaškim Slovencem.

Naše pričakovanje izglasovanja zakona o uzakonitvi slovenskega šolstva temelji torej na dveh zahtevah, in sicer: a) z uzakonitvijo se ne sme več odlašati; b) našim pravicam ne bo zadoščeno, če oblasti ne odprejo v Benečiji slovenskih šol in jih skupno z goriškimi uzakonijo.

Seji pokrajine in prefekture

V sredo zvečer je bila seja prefekture, kateri je predsedoval prefekt dr. Zerbi. Odborniki so proučevali in odobrili več sklepov raznih občin goriške pokrajine.

Pod predsedstvom odv. Culota, pa je bila prejšnji večer redna tedenska seja pokrajinskega upravnega odbora, na kateri so razpravljali o vprašanjih upravnega značaja. Med važnejšimi vprašanji je bilo proučevanje točk dnevnega reda prihodnje seje pokrajinskega sveta, ki bo v soboto ob 16. uri v dvorani občinskega sveta.

Uspel koncert pianista Devetaka

Gospa Paola Virginia vd. Heine ima velike zasluge pri organiziranju koncertov v Gorici, kamor prihajajo po njeni zaslugi predvsem avstrijski glasbeni umetniki. Gospa Virginia pa je organizirala tudi koncert slepega pianista Gabrijela Devetaka iz St. Mavra na Dunaju, od koder se je pred dnevi vrnil. Nastopil je v dvorani Kammersaal, pozneje pa je igral tudi v dunajskem radiu. Dunajsko časopisje se je o njegovih nastopih zelo pohvalno izrazilo.

V dveh mesecih elektrika na Vrhu

V sredo dopoldne so delavci družbe SELVEG pričeli postavljati električne drogove, ki bodo služili za napeljavo električnega toka na Vrh. Stroški bodo znašali 4.418.000 lir, od tega bo sovodenjska občina plačala 1,417.805 lir. Predvidevajo, da bo celotni načrt izveden v dveh mesecih. S tem bo prišlo do elektrike okoli 100 družin s 300 člani.

Pred dnevi je pričel z delom delovni center, v katerem je zaposlenih 30 delavcev. Delali bodo 51 dni. Popravljajo razne občinske ceste; material je preskrbela občina. Oblasti so sklenile plačati delavcem skupno 1,300.000 lir.

Prijavite se za «Ladjo Tenacity»

ZSPD organizira v nedeljo 17. aprila izlet v Trst k predstavi SNG «Ladja Tenacity» v Avditoriju. Odhod izpred kavarne Bratuž ob 14. uri. Avtobus bo odpeljal čez pevmski most, skozi Podgoro, Standrež, Sovodnje, Gabrije in Dol.

Vožnja in vstopnina 600 lir. Vpisovanje v kavarni Bratuž in na ZSPD samo še danes.

Izvoljen pokrajinski odbor vzajemne bolniške blagajne

V sejni dvorani trgovinske zbornice v Gorici so bile včeraj ob 9.30 volitve pokrajinskega odbora vzajemnih bolniških blagajn za neposredne obdelovalce. Volitev so se udeležili predsedniki vseh občinskih vzajemnih bolniških blagajn v pokrajini.

Predloženi sta bili dve kandidatni listi. Za kandidatno listo Bonomijevih obdelovalcev je glasovalo 17 volivcev, za kandidatno listo Federterre 2 volivca, 1 pa se je vzdržal.

Po teh volitvah je pokrajinski odbor vzajemne blagajne sestavljen iz sledečih članov: Mario Ballaben, Fabiano Bregant, Francesco Brumat, Marino Cechet, Giovanni Gallas, Marcello Ginocchi, Angelo Glessi, Santo Gregorin, Miroslav Lukman, Rocco Madriz, Sigisfredo Vidoz.

Preglednik dr. Bruno Rosatti, namestnik dr. Ferruccio Polesi.

Medtem ko so bili na neizvoljeni kandidatni listi Federterre trije slovenski kandidati, so Bonomijevi Coltivatori diretti vključili v svojo kandidatno listo samo enega slovenskega kandidata za pokrajinski odbor, in sicer Miroslava Lukmana iz Sovodenj, ki je bil tudi dejansko izvoljen. Če bi sestavljavci v demokristjanske liste upoštevali načela reciprocnosti, potem bi morali v ta odbor izvoliti več slovenskih predstavnikov; predvsem pa bi vanj morali postaviti zastopnike številnih štandreških kmetov.

Nesreča delavke v podgorski predilnici

Na delu v podgorski predilnici se je včeraj okrog poldneva ponesrečila 19-letna Bruna Zorzenon iz Moše, Ul. XXIV. maja štev. 4. Delavka je v predilnici zaposlena pri stroju, v katerega ji je po nesreči zašla leva roka. Zaradi poškodb jo je rešilni avto Zelenega križa odpeljal v mestno bolnišnico, kjer so ji obvezali rane na roki.

Državni prispevek za nabavo koruze

Pokrajinsko poljedelsko nadzorništvo znova opozarja neposredne obdelovalce, da lahko z državnim prispevkom nakupijo semensko koruzo. Prispevek znaša od 8.000 do 9.000 lir za stot. Prispevek velja samo za rumeno vrsto. Formularji za prošnje so pri poljedelskem nadzorništvu, kjer se dobijo tudi potrebna pojasnila. Prizadeti naj s prošnjami ne odlašajo.

KINO

CORSO, 17: «Rodila se je filmska zvezda», cinemascop, J. Mason.
VERDI, 17: «Atila», S. Loren in A. Quinn, barvni film.
CENTRALE. 17: «Bedniki», M. Rennie in D. Paget.
VITTORIA, 17: «Osnovna šola», R. Billi in M. Riva.
MODERNO. 17: «Beg na Zahod».

ZA RAZVOJ GOSPODARSTVA V BENEŠKI SLOVENIJI

V sadjarstvo uvesti nove metode in nabaviti stroje za predelavo in sušenje sadja

Že večkrat smo pisali, koliko škode je beneškim Slovencem prineslo zaprtje tovarne tanina v Čedadu. Mnogo družin je zaradi tega letošnjo zimo trpelo lakoto in jim na pomlad ni preostalo drugega, kot da so nekateri povezali culo in odšli iskat delo v tujino. Drugi so ostali doma z upanjem, da se bodo časi izboljšali in da bo tudi domača zemlja nudila zaposlitev. Zadnje dni se je izvedelo, da bodo v Čedadu kmalu odprli novo tovarno za izdelavo stolic. Pripeljali so že potrebne stroje in širijo se govorice, da bodo potrebovali v njej dosti delavcev.

Večkrat smo tudi pisali, da se gospodarsko stanje Nadiške doline ne bo izboljšalo, če ne bodo postavili novih industrijskih objektov, ki bi zaposlili veliko število domačih brezposelnih. Razveseljivo je dejstvo, da bo nova tovarna v Čedadu začela kmalu obratovati, toda mnogo je še neizkoriščenih možnosti, ki bi dovedle do večje industrializacije v Beneški Sloveniji. V Nadiški dolini je sadjarstvo dobro razvito in bilo bi še bolje, če bi kmetje obnovili sadovnjake in spremenili način gojenja sadnega drevja. Toda kmetje se za to ne zanimajo v zadostni meri, ker od sadovnjakov nimajo ustreznega dobička.

Trgovci na debelo pridejo redko kdaj v beneške vasi, ki so bogate s sadjem. Pa tudi kadar pridejo plačajo za sadje zelo malo. Dobro bi bilo, da bi sadjarji sami ustanovili konzorcij, po katerem bi svoje pridelke prodajali in si nabavili potrebne stroje za predelavo in hladilnice, ki bi omogočale ohranitev sadja. Ta konzorcij bi pomenil za Nadiško dolino mnogo več kot tisti, ki so ga pred kratkim ustanovili v Čedadu in katerega sestavljajo ljudje, ki o sadjarstvu nimajo niti pojma.

V Čedadu ali v okolici pa bi morali postaviti tovarno za predelavo sadja v marmelado, sadne sušilnice in hladilnice. S tem bi bila dana možnost zaposlitve številnim brezposelnim Benečanom, ki romajo danes po širnem svetu vedno v nevarnosti in daleč od svojih dragih.

ŠPORTNI DNEVNIK

PRED TRETJO MOTOCIKLISTIČNO DIRKO PO ITALIJI

V nedeljo bo v Bologni start za prvo etapo, ki bo privedla v Trst

V 9 etapah bodo tekmovalci brez dneva za počitek prevozili 3.438 km

BOLOGNA, 14. — Neposredne priprave za III. motociklistično dirko po Italiji so se že pričele, ko so se danes predstavili prvi dirkači za pečatenje vozil. V nedeljo bo start, ki to pot dirkačev ne bo povedel kot doslej najprej na jug. V prvi etapi bodo dirkači vozili najprej po razmeroma lahki progi od Bologne do Trsta. To je prva novost letošnje dirke. Potem pa še nekaj novosti v samem pravilniku dirke, v večjem številu etap in pa v tem, da ni več dneva za počitek.

Letos je vpisanih 426 dirkačev, ki so razdeljeni po kubaturah 75 ccm, 100 ccm, 125 ccm in 175 ccm in to juniorji in seniorji.

V skupini najmočnejših strojev se bodo borili za zmago motorji «Mondial» s Provinijem (zmagovalcem II. motociklistične dirke), Maranghijem, Lattanzijem, Regisom, Ferrijem, Favilinijem itd., nato Morini s Campano, Spezialijem, Preto, Elettijem in prvakom Italije Mendognijem. V ostalem pa bo še cela vrsta raznih znamk motorjev z mnogimi slavnimi imeni s tega področja.

Start prvih štirih tekmovalcev bo v nedeljo ob 8.30, nakar bodo startale vsake pol minute skupine po štirje motorji. Iz Trsta bo dirka vodila v Padovo, iz Padove v Riccione, od tu v Pescaro, nato v Taranto, v Cosenzo, v Neapelj, v Perugio in končno spet v Bologno. Tekmovalci, ki bodo prispeli na cilj, bodo prevozili 3.438 km.

Zmaga Triestine v Tarantu

Skoraj tradicija je že, da Triestina odigra tekmo z Arsenaltarantom vsakokrat, ko potuje v daljne južne kraje. To je nekaka usluga igralcu Petagni, ki je igral v Arsenaltarantu, preden je prišel k Triestini. Tako je tudi to pot v tednu med tekmo s Catanio in tekmo prihodnje nedelje z Napolijem, Triestina v sredo nastopila v Tarantu ter premagala tamkajšnje moštvo z 2:1. Rezultat sta že v prvem polčasu postavila Curti in Soerensen, za domače pa je bil prav tako v prvem polčasu uspešen Veglianetti.

***

Tekma med rezervama Triestine in Padove se je končal neodločeno 0:0.

***

GENOVA, 14. — Odbor Ligurske nogometne podzveze, je nameraval včeraj odstopiti v znak protesta, ker se tekma med Italijo in Nemčijo (mladinski nogometni turnir FIFA) ni odigral v Genovi, kot je bilo prvotno določeno. Danes pa je sklenil, da bo kljub vsemu deloval naprej.

Avstrija od 1918 do 1955

(Nadaljevanje s 3. strani)

gala, naj bi se veleposlaniki štirih velikih sil posvetovali z avstrijsko vlado o rešitvi avstrijskega vprašanja.

Čeprav sovjetska nota ni preklic dosedanjega sovjetskega stališča, so vendar avstrijski državniki odpotovali v Moskvo, ker nočejo in tudi ne smejo zamuditi nobene priložnosti za rešitev življenjskega vprašanja svoje države. Najvišji avstrijski predstavniki so že na mnogih mednarodnih konferencah obljubili, da ne bo sklepala Avstrija nobenih vojaških pogodb. Prav tako pa tudi že od nekdaj zagotavljajo, da lahko sklepa Avstrija samo take sporazume, ki so združljivi s popolno svobodo in neodvisnostjo dežele ter so hkrati tudi politično, moralno in gospodarsko sprejemljivi. Pred svojim odhodom v Moskvo je avstrijska delegacija tudi poudarila, da v Moskvi ne more skleniti in tudi ne podpisati državne pogodbe, ker je in ostane to naloga vseh štirih sil skupno z Avstrijo.

Upanje na izpolnitev te velike naloge je močno podprto z dejstvom, da predstavniki vseh štirih velikih sil pri vseh velikih spremembah v mednarodnem političnem življenju samo v Avstriji sedijo že dolga leta pri skupni posvetovalni mizi in da bi lahko po deseletnih posvetovanjih tudi izpolnili obljube moskovske deklaracije.

TIBERIO MITRI

Spet zmaga Mitrija

TORINO, 14. — Na današnji boksarski prireditvi je zopet nastopil tudi Mitri, ki je premagal Albaneseja po točkah v 10 rundah. Visintin (lahka kat.) je premagal Barbadora po točkah v 8 rundah, Vecchiato iz Vidma pa Roustana iz Valence s k. o. v 3. rundi. Baldini (srednjetežka) je premagal Dinota iz Pariza po točkah v 6 rundah.

Bobo Olson premagal Maxima

SAN FRANCISCO, 14. — Svetovni prvak srednje kategorije Bobo Olson je včeraj zvečer z lahkoto premagal v 10. rundah bivšega svetovnega prvaka Joeya Maxima.

BOBO OLSON

Olson je nasprotnika dvakrat podrl na tla. Lahkotnost, s katero je Olson nadvladal nasprotnika, je napravila na kritike zelo dober vtis in mu prerokujejo še sijajno bodočnost. Dvoboju je prisostvovalo 12.000 ljudi.

***

BUENOS AIRES, 14. Svetovni prvak mušje kategorije Pascual Perez je premagal Alberta Barenghija. Pred 25 tisoč gledalci, med katerimi je bil tudi predsednik Peron, je Perez premagal svojega nasprotnika s k.o. v tretji rundi.

Selmosson pri Romi prihodnjo sezono?

Da nameravajo pri Udinese Selmossona za prihodnjo sezono prodati ni nobena tajnost. Tudi ni več skrivnost, da ima Udinese za tega igralca ponudbe, ki presegajo celo Jeppsonov rekord (105 milijonov). Sedaj pa prihajajo neke vesti, ki pa še niso potrjene, da namerava kupiti — ali da je že kupila — Selmossona Roma. Ker pa Udinese to prodajo veže še z enim igralcem, si je Roma poželela še vratarja Romana. Vendar pa je cena za oba le previsoka in tako si je Roma izbrala poleg Selmossona še Dell'Innocentija. Kot rečeno, pa še vse to ni in tudi ne more biti potrjeno in bomo torej še videli, kje bo prihodnjo sezono igral Selmosson.

Boks med nogometom

LIMA, 14. — Na tekmi med nogometnima moštvoma Danubio iz Montevidea in Chaaco iz Lime je prišlo do pravega boksarskega dvoboja, toda ne med dvema temveč med vsemi igralci. Nastopiti je morala policija in tekma se je morala prekiniti. Današnji časopisi incident ostro napadajo.

Fütterer in ameriški sprinterji

Skoraj ves čas, odkar so začeli atletiko gojiti po sodobnih načelih, so na kratkih progah malone brez konkurence prevladovali severnoameriški tekači, najsi bo beli ali črni. V ZDA uživajo kratke proge veliko popularnost in so pravzaprav izhodišče za pridobivanje naraščaja, ki se šele pozneje posveča drugim disciplinam.

V Evropi pa je mnogo večje število tistih atletov, ki v splošnem nio nikoli resno gojili hitrosti. Ta razlika se opaža že dolga leta, in sicer malone pri vsakem nastopu, kadar se morajo evropski tekači pomeriti z ameriškimi.

V celoti se lahko trdi torej, da je imela Evropa ves ta čas le malo sprinterjev, ki bi bili sposobni kot enakovredni tekmeci sprejeti borbe z nasprotniki onstran Atlantika. Eden največjih evropskih sprinterjev je bil vse do danes Harold Abrahams, tisti Anglež, ki je na olimpiadi leta 1924 v Parizu zmagal na 100 m s časom 10,6 in pri tem potisnil kar dva Američana na naslednji mesti. Drugo veliko presenečenje je pripravil osem let pozneje nemški tekač Artur Jonath, ki je na ameriški (!) olimpiadi v Los Angelesu leta 1932 samo za m zaostal za slovitima ameriškima črncema Tolanom in Metcalfeom, pri tem pa dosegel izredno dober čas 10.4. Kdaj pa kdaj so se pozneje pojavljali še drugi evropski sprinterji, ki so občasno vzdržali konkurenco z boljšimi Američani, v celoti pa je ta bilanca vse do druge svetovne vojne bolj ali manj skromna.

Tudi v povojni dobi stari svet še ni spravil na noge hitrega tekača svetovnega razreda, čeprav so se morali Američani že nekoliko resneje zavzeti za svoj primat, ki so ga jim poskusali jemati zastopniki Srednje Amerike, med njimi La Beach (Panama), Bailey (Trinidad) in McKenley (Jamaika).

Po dolgem času se je slednjič — da nemška tradicija ne bi šla v pesek — vendarle pojavil Evropejec, in sicer Heinc Fuetterer, ki je imel dovolj podlage, da se je lahko spustil v razgovore z najhitrejšimi tekači onstran luže. V kratkem času se je povzpel do tako sijajnih rezultatov, da ni pretirano reči, da je nedvomno najhitrejši človek v zgodovini evropske atletike. Ta zaključek izvira preprosto odtod, ker je Fuetterer kot edini človek, ki ga je rodila ta celina, preteklo 100 m v času 10,2 in 200 m z zavojem v 20.8.

Fuetterer, ki se je rodil nekje v Porenju, je lani dopolnil 23 let, prav takrat, ko je bil na svoji veliki turneji po Japonskem, kjer je tudi dosegel največje uspehe. Ribič po poklicu, Fuetterer ni imel mnogo priložnosti, da bi se gibal po zemlji, vendar je ves svoj prosti čas prebil na sportnih terenah. Začel je sicer z nogometom, nato pa hitro prešel na atletsko stezo in je že 18 let star dosegal na najkrajši progi čase pod 11 sekund. Zanimivo je, da je obenem gojil tudi skok v daljino in v tej disciplini postal mladinski prvak Nemčije. Prvič je opozoril poznavalec naše leta 1951, ko je na nekem mednarodnem mitingu pretekel 100- metrsko progo v času 10.4. Mnogo je bilo takrat govorjenja, da so temu rezultatu kumovale vse mogoče zanj ugodne okoliščine, toda Fuetterer je kratko zatem kar trikrat zaporedoma premagal svojega favoriziranega nasprotnika Geisterja in vse trikrat z enakim časom 10,6 osvojil naslov prvaka Nemčije.

Za tem vzponom je prišel za Fuettererja neljub padec kot posledica njegove fizične nezrelosti. Prav zaradi tega ga tudi niso poslali na zadnjo olimpiado v Helsinki, pač pa so mu ustvarili boljše pogoje za delo s tem, da so ga zaposlili v neki kemijski tovarni v Karlsruhe — bolj navidezno kakor po potrebi, tako da se je lahko po mili volji vdajal športu.

Po tej poti je Fuetterer leta 1953 učakal svojo prvo veliko sezono, v kateri je nič manj kakor šestkrat zabeležil čas 10,4 na 100 m, na 200 m pa si je prav v Zagrebu zapisal v kartoteko 21 sekund. Kljub temu pa tudi takrat še ni bil kos ameriškemu nasprotniku Braggu, pred katerim je moral še vedno — čeprav samo za malenkost — nekajkrat položiti orožje.

Se plodnejša je bila zanj seveda lanska sezona, kjer se je Füterer predvsem uveljavil na evropskem prvenstvu v Bernu, saj je spravil tam obe zlati kolajni na najkrajših progah in s svojim najboljšim časom izboljšal evropski rekord na 200 m, ki je prej veljal nič manj kakor 18 let. Na jesen so ga poslali na Japonsko, kjer so tekališča zgrajena podobno kakor ameriška in so posebno primerna za kratke proge. Brez skrbi, da bi se moral meriti z nevarnimi nasprotniki, se je Fütterer pozpel — resda drugače, kakor je sicer splošno mnenje — do svojih največjih storitev ob koncu lanskega leta. Od ondod smo bolelili njegove čase, enake in celo boljše kakor iz Amerike.

Predaleč bi vedlo, če bi se hoteli v tem kratkem orisu spuščati v njegove posamezne uspehe, med katerimi mu je prinesel svetovno slavo izredni čas 10.2 na 100 m, pa tudi znamka 20.8 na 200 m je vredna omembe po vsakem merilu. Po svoji japonski turneji se torej Fütterer lahko s pravico ponaša, da je dosegel raven, ki je enaka najboljšim Američanom. Ali je to res ali ne, bodo morale seveda pokazati šele neposredna srečanja med njim in ameriško elito na tekališču. Trenutno in vse do olimpijskih iger pa skoraj ni mogoče računati s takimi dvoboji, predvsem zaradi tega, ker ZDA za zdaj nimajo pri roki tako močnega sprinterja, da bi ga lahko brez zadrege za njegovo zmago spustile v boj s Fütererjem.

***

Atletska sezona se je komaj dobro začela, pa že dosegajo zlasti ameriški atleti odlične rezultate. Nekaj dobrih rezultatov: **120 y ovire:** Hight 14,8, **daljina:** Ellis 7.56, **krogla:** Neider 16.40, **4 krat 110 y:** Texas 40.6, **4 krat 220 y:** Oklahoma 1:25.1, **4 krat 880 y:** Texas 7:37.1.

Reprezentanca FLRJ za rokoborbo v Nemčiji

BEOGRAD, 14. — Jugoslovanska reprezentanca za svetovno prvenstvo v grško-rimski rokoborbi, ki bo 21. aprila v Karlsruhe (Nemčija), bo sestavljena iz sledečih rokobercev: Vukov (mušja kat.) - Berenji (Bantam) - B. Torna (peresna) - Horvat (lahka) - Arsić (welter) Simić (srednji) - Grošelj, (srednjetežka) in Erksalj (težka).

TENIS

NEAPELJ, 14. — Rezultati teniškega turnirja — osmine finala:

Larsen (ZDA) - Jacobini (It) 6:4, 7:5; Pietrangeli (It) - Bedard (Kanada) 2:6, 6:4, 6:3; Gardini (It) - Fontana (Kanada) 4:6, 6:0, 6:2; Fachini (It) - Stewart (ZDA) 6:4, 6:3; Merlo (It) - Branović (Apol) 6:0, 6:1; Flam (ZDA) - Maggi (It) 6:2, 6.3; Schwartz (ZDA) - Sirola (It) 4:6, 6:4, 6:1; Morea (Braz) - Guercilena 6:2, 6:0.

Ruski metalci kladiva so že v dokaj solidni formi in nekateri med njimi so nastopili v Taškentu ter dosegli naslednje rezultate: Tkačev 58:04. Piečenkov 57.25, Tumanov 56:38.

***

Svetovni rekorder v metu kladiva Stanislav Nenašev je dosegel v Bakuju odličen rezultat z metom 58.43 m. Tudi svetovna rekorderka v metu diska Nina Dumbadze je že v odlični formi, saj je vrgla disk 51.79 m.

Moštvo Borletti začne 7. maja svojo turnejo po Franciji. Igralo bo z najmočnejšimi francoskimi moštvi.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO ŠKEDENJ
predvaja danes 15. t. m. ob 18. uri barvni film:
Močnejše od sovraštva
Igralci:
E. FLYNN - A. SMITH

NOGOMET V JUGOSLAVIJI

Tesna zmaga Odreda

Rezultati:
Odred - Lovčen 1:0
Rabotnički - Zenica 1:1
Bokelj - Napredak 3:1
Mačva - Metalac 0:1
Budućnost - Veležodloženo

Velež	9	8	1	0	28:4	17
Budućnost	9	6	0	3	24:13	12
Odred	10	6	0	4	16:13	12
Napredak	10	4	2	4	15:11	10
Metalac	10	4	2	4	13:10	10
Zenica	10	3	4	3	20:20	10
Mačva	10	3	2	5	13:22	8
Lovčen	10	3	1	6	15:17	7
Rabotnički	10	3	1	6	8:23	7
Bokelj	10	2	1	7	9:28	5

V nedeljo se je pričelo prvenstveno tekmovanje tudi v jugoslovanski II. zvezni ligi. Ljubljanski Odred je igral doma proti Lovčenu in zmagal s tesno zmago. Igra Odredovih prijateljev ni zadovoljila. V Skoplju se je tekma med Rabotničkim in Zenico končala brez gola. Pač pa je dosegel lepo zmago Bokelj nad Napredkom. Mačva pa je na lastnem igrišču doživela poraz z zagrebškim Metalcem. Tekme med Budućnostjo in Veležem ni bilo.

V zapadni skupini slovenske nogometne lige je v nedeljo Triglav premagal Slovana, Krim pa Grafičarja s 5:2. Postojna pa je na lastnem igrišču dopustila, da ji je Piran odnesel točko, medtem ko je drugi istrski klub Aurora premagal v Gorici tamkajšnji Branik.

Kino na Opčinah
predvaja danes 15. t. m. z začetkom ob 18. uri film:
LOV NA ČLOVEKA V DŽUNGLI
Igralci: JOHNNY WEISSMULLER, BOB WATERFIELD, SHEILA RYAN
Režija: Lew Landers, Produkcija: Sam Katzman, COLUMBIA FILM

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Prva knjiga)

SVET PRAVLJIC IN ČAROVNIJE

79. Četrto poglavje: **V RAZKLANEM HRIBU ZAKLAD IN - ŠKRAT**

Da to okoliščino pojasnim, sem prisiljen, poseči v zgodbi za nekaj let naprej. Takrat sta bila že naša hiša in vrt «oblegana trdnjava» in noben kotiček na vrtu ali v uticah ni bil več varen pred kamenjem, ki ga je sipala ne samo na nas, otroke, marveč tudi na starše, mularija iz Fedrigovca in od tam okrog. Otroci, z mano kot najstarejšim od bratov na čelu, smo bili prisiljeni, čeprav po naravi nebojeviti, sprejeti naše obrambo vrta in preiti naposled tudi v «protiofenzivo». Po cestah okrog hiše skoraj nismo več hodili, marveč samo še tekli. Poznal sem sleherni kotiček, sleherni kup kamenja, od koder sem se mogel upreti navalu mladih pregajalcev.

Nekoč mi je kakih pet mulcev odrezalo na «Zemlji», kjer sem lovil metulje, pot za povratek skozi luknjo v žični ograji na naš vrt. Mulce je vodil neki Uccio, rekli smo mu «ta fin», ker je imel kratke hlače, kot so jih nosili mestni otroci, rumene panama barve s tenkimi rjavimi progami. Podili so me s kamenjem mimo šestih platan proti zidu v kotu med Novo cesto in Ulico Donatello. Vedel sem, da je zid precej visok, toda upal sem, da se bom vendarle ujel z roko za njegov rob in potem splezal čezenj na cesto. V zaletu sem tvegal skok, se sicer ujel s prsti za rob zidu, vrgel tudi mrežo za metulje čez zid, toda s komolci ga nisem mogel doseči. Medtem so se mulci s huronskim krikom pripodili za mano in kamenje je udarjalo vse okrog mene ob zid. Zdrknil sem zopet na travnik in sem se ozrl. Bil sem popolnoma miren. Pogledal sem vsem mulcem zapored v oči. Iz že dvignjenih rok so jim popadali kamni na tla. Stopil sem k Ucciu, podala vsa si roko in nato potegnila iz žepa vsak svoj pipec s pisanim lesenim ročajem. Bolj kot pipec sva radovedno ogledovala drug drugega. Bilo je prvič, da sva se videla tako od blizu. Prvo, kar sem opazil, je bilo, da so bile s take bližine videti njegove hlače močno zamazane in tudi malce razcefrane. (Drugi mulci so nosili vsi tako imenovane «petelinje» hlače, ne dolge, ne kratke. Vsi pa so bili bosi, medtem ko sem bil jaz obut.) Kljub temu se mi je zdel Uccio še vedno «ta fin» in sicer zaradi inteligentnega obraza in zelo lepih deških potez. Izmenjala sva si nekaj «nevtralnih» besed, nato sem se jaz, ko mi je eden od mulcev vrgel s ceste mrežo za metulje, polagoma odpravil čez «Zemljo» proti našemu vrtu.

Čim sem pokazal mulcem hrbet in se oddaljil za kakih deset korakov, me je naenkrat obšla negotovost. Toda nazaj nisem hotel pogledati. Tedaj je že padel poziv: «Deghe al mulo!» Spustil sem se v tek, mulci so se pognali za mano in spet sem slišal tope udarce kamnov okrog sebe. Toda sedaj sem imel vrt pred sabo in sem ga v diru dosegel ter se zmuznil vanj skozi luknjo v ograji.

(Kot literarno historični kuriozum naj omenim, da sem to zgodbo napisal v rahli perobleki kot enega od svojih literarnih prvencev. Naslov sem ji dal «Vražja gonja», belega dne pa ni zagledala, ker se je zdela uredniku, ki sem mu jo ponudil, preveč fantastična).

S tem elementom, ki ni bil, to vem sam najbolje, pogumu temveč neka absolutna sigurnost, da obvladam položaj neposredno od osebe do osebe, sem se pozneje v različnih okoliščinah še vedno srečal. Danes močno domnevam, da je morala mama o tem nekaj slutiti (in sicer s tiho skrbjo in celo s strahom), drugače si ne morem razložiti, zakaj mi je veliko pozneje v Ljubljani odločno prepovedala, da bi pripovedoval pred otroki, ki so bili že skoraj odrasli, doma o primeru, ki se mi je pripetil v neki oddaljeni vasi na Notranjskem, ko sem, slučajno pozvan, z «močjo besede» spravil v enem popoldnevu in večeru kar štiri bolnice, ki so veljale za neozdravljive, «na noge». Mislim, da je v mami, kakor je bila sicer prosvetljena ostalo vendarle še nekaj stare vraževernosti. Jaz smatram kot znanstveni pozitivist, da je prišel ta element vame kot dediščina z očetove strani, k čemu me navaja primer očetovega strica in mojega starega strica, «homeopata» in «čudodelnega zdravnika», Baltazarja Bartola.

(Nadaljevanje sledi)

Rodbina Germekovih leta 1905. Učitelj Anton Germek s soprogo Antonijo in otroki Stanko, Stana, Boris in Solza (v naročju).